ΕΤΟΣ Β' 1885 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 84

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Ἐν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΡ. ΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν, ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον.
Ἡ χειραφέτησις.
Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ, (Ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις).
Μετοικεσίαι καὶ κίνδυνος.—Ἕλληνες καὶ Ρῶσσοι.—Οἱ Ρῶσσοι κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν τοῦ 1821 ἀγῶνα.—Ἡ πρὸς ἡμᾶς πολιτικὴ τῶν Ρώσσων ἀπὸ τοῦ 1833—1885.
Ἐπεισόδια τῆς εἰσβολῆς τῶν Ρώσσων εἰς Θρᾴκην τῷ 1878.
Λάσκαρις (ἐθνικὸν διήγημα).
Ὁ Πύργος τῆς Βασιλοπούλας.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά
Ἡ Στρέγγλες (κατὰ Κεφαλληνιακὴν παράδοσιν).
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων (Τὸ ἐκ σκνιπῶν νέφος.—Διάφοροι ταχύτητες κλ.)
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις—Αὐταὶ.
Ἀλληλογραφία.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Θωμᾶ τοῦ Ἀποστόλου, κηρύξαντος τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Πάρθους, τοὺς Μήδους, τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Ἰνδοὺς καὶ τελευτήσαντος μαρτυρικῶς.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1826. Ἡρωϊκὴ ἀπόκρουσις ἐφόδου κατὰ τοῦ προμαχῶνος τῆς Κλεψύδρας πρὸ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν.

Η ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΙΣ

«Ἴδον πάντοτε ἐγὼ ὅτι, ὅταν εἰξεύρῃ τις νὰ δείκνυῃ τοὺς ὀδόντας, καὶ δὲν ἀφίνῃ νὰ κόψωσιν ἀπὸ τῶν ὤμων τὸ μαλλί του, τὸν σέβονται».

Manzoni.

Ἡ 27η Σεπτεμβρίου, ἡ ἡμέρα δηλαδή, καθ' ἣν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἰσχυρῶν τῆς σήμερον, ζητήσαντες νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς τὸ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης κατέχον κρατίδιον, *δὲν εἰσηκούσθησαν*, δέον νὰ θεωρηθῇ καὶ νὰ ἑορτασθῇ ὡς ἡμέρα χειραφετήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Καὶ εἰς μὲν τὸν Πρωθυπουργὸν οὐδ' ἐπετράπη κἂν νὰ τοῖς ἀπαντήσῃ τότε· ἀλλ' ἡ δέουσα ἀπάντησις τοῖς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς πανδήμου καὶ πρωτοφανοῦς διαδηλώσεώς του καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ *διατάγματος τῆς ἐπιστρατείας*.

*

Ὄχι, δὲν θὰ ὑπακούσωμεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Δυνάμεων· διὰ τῶν ἰδικῶν μας καὶ οὐχὶ διὰ ξένων ὀφθαλμῶν θὰ ἴδωμεν τὸν ἔσχατον κίνδυνον τοῦ Ἑλληνισμοῦ! Λίαν μικροὺς μᾶς ἐνόμισαν, τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀφ' οὗ προσῆλθον κηδεμόνες ἡμῶν, λίαν οὐτιδανοὺς, ἀφ' οὗ ἐνόμισαν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ κινώμεθα ὡς νευρόσπαστα κατ' ἀρέσκειάν των.

Τί ἀναμιγνύονται εἰς τὰς τύχας τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἱ σειρηνιοφόροι οὗτοι διπλωμάται, οἱ μεταπράται τῆς ἀπάτης; Τί καινὸν ἔχουσιν αἱ ταπειναὶ αὐτῶν πλεκτάναι πρὸς τὸ εὐγενὲς ἰδανικὸν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς; Ἂς ἀφήσωσιν ἡμᾶς ἡσύχους· θέλομεν νὰ ζήσωμεν, καὶ πρὸς τοῦτο δὲν θὰ ζητήσωμεν τὴν ἄδειαν τῶν κυβερνήσεών των.

Ἐκτιμῶμεν ὡς ἁρμόζει τὰς Δυνάμεις ταύτας, αἵτινες διὰ νὰ μᾶς ἀπονείμωσι τὴν ἐξευτελιστικὴν εὔνοιάν των ἀπαιτοῦσι νὰ προδώσωμεν τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τοῦ ἔθνους ἡμῶν, αἵτινες ἀξιοῦσι νὰ κυλισθῶμεν εἰς τὸ αἶσχος διὰ νὰ μὴ θορυβήσωμεν καὶ ταράξωμεν τὰ νεῦρά των...

Ὄχι, δὲν θὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὰς Δυνάμεις ταύτας, τὰς ἀκάρδους καὶ ἀστόργους καὶ ἀδίκους, αἱ ὁποῖαι ἐν ᾧ ἠλιθίως ἐπινεύουσιν εἰς τὸ τόλμημα βαρβάρου καὶ ποταποῦ λαοῦ, ἀπειλοῦσι θεατρικῶς τὸ εὐγενέστατον ἔθνος, τὸ μόνον ἔθνος, οὗ ἡ εὐτυχία εἶνε μικροτέρα τῶν θυσιῶν του, ἡ χαρά του ὀλιγωτέρα τῶν δακρύων του. Ἡμεῖς οὐδὲν κοινὸν μετὰ τῶν Βουλγάρων ἔχομεν· οὐδὲ σπιθαμὴν γῆς κατέχομεν, ἣν δὲν ἀπεκτήσαμεν πολεμοῦντες, καὶ εἶνε τόσον ἄλλο χῶμα, ὅπερ ἐρραντίσαμεν διὰ τοῦ αἵματός μας καὶ ὅμως μένει δοῦλον... Καὶ μᾶς συμβουλεύετε νὰ τὸ ἐγκαταλίπωμεν εἰς τοὺς Βουλγάρους!...

Ὦ γλυκεῖα Πατρίς, κλεῖσον τὰ ὦτά σου, ὅπως μὴ τὰ μολύνωσιν αἱ βδέλυραι αὗται συμβουλαί. Περιφρόνησον τὰς ἀπειλὰς καὶ δράμε πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν τέκνων σου· εἶνε μέγας ὁ ἀγών· ἀλλὰ τὸ ἔθνος, ὅπερ φοβεῖται μὴ ἀποθάνῃ, δὲν εἶν' ἄξιον νὰ ζήσῃ...

*

Ἐν τούτοις ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οὐδέποτε ἠλπίζομεν, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν οἱ Βούλγαροι θὰ μᾶς φανῶσι τόσον χρήσιμοι. Συνεπείᾳ τοῦ Βουλγαρικοῦ πραξικοπήματος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου εἴδομεν ὀφθαλμοφανῶς πλέον, ὅτι μόνον εἰς ἑαυτοὺς δέον ἐφεξῆς νὰ στηριζώμεθα, δύο τινὰ δύνανται νὰ ἐπισυμβῶσιν· ἢ οἱ ῥέκται Βούλγαροι θὰ ἐπανέλθωσιν ἀνεπιστρεπτεὶ εἰς τὰς τρώγλας των, ἢ..... θὰ μᾶς ἔχωσι καλοὺς γείτονας...

Τὸ πρῶτον ἀναμένομεν· τὸ δεύτερον εὐχόμεθα.

ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ*

Παρὰ τὸ Καλαμάκιον.

Οἱ ἀτελέστερον γνωρίζοντες τὴν Ἑλλάδα εἴμεθα ἴσως οἱ Ἕλληνες. Τὰ σωζόμενα μνημεῖα τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς καὶ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος σπανίως μελετῶμεν ἐπὶ τόπου, τὰς δὲ γνώσεις ἡμῶν περὶ τῶν συγχρόνων ἐν γένει, ἀντλοῦμεν ἐκ πηγῶν, ἡ διαύγεια τῶν ὁποίων δὲν εἶναι πάντοτε ἀναμφισβήτητος. Ἐν τούτοις πρὶν ἢ γνωρίσωμεν τὰς ἄλλας χώρας ἔχομεν συμφέρον καὶ βεβαίως καθῆκον νὰ γνωρίσωμεν οἱ Ἕλληνες τὴν Ἑλλάδα.

Πρωτίστως πρέπει νὰ κατακτήσωμεν αὐτὸν τὸν τόπον μας, νὰ ἐμπνευσθῶμεν ἐκ τῆς θέας τῶν σιωπηλῶν ἀλλ' εὐγλώττων μνημείων παρελθόντος ἀπαραμίλλου, εἰς ὃ τοσαῦτα ὀφείλομεν οἱ ἀπελευθερωθέντες, καὶ ἡ ἑσπερος λαμπρότης τοῦ ὁποίου καταυγάζει, ὅπως δήποτε, καὶ ἡμᾶς. Ἡ ἐπίσκεψις καὶ ἡ μελέτη τῶν μνημείων τοῦ παρελθόντος δὲν εἶναι μόνον ἐκδήλωσις σεβασμοῦ καὶ ἀπότισις εὐγνωμοσύνης πρὸς ἐκείνους, οἵτινες καὶ ἀποθανόντες ἐξακολουθοῦσιν εὐεργετοῦντες τοὺς ἀπογόνους των. Εἶναι πηγὴ διδασκαλίας σοφῆς καὶ ὑγιεστάτης, εἶναι παραμυθία [illegible] καὶ ἀλεξιτήριον κατὰ τῶν πικριῶν τοῦ βίου ἡμῶν ὡς πολιτῶν καὶ ὡς ἀτόμων. Ἱστάμενοι ἐπὶ τεθραυσμένου κιονοκράνου ἀρχαίου ναοῦ παραδιδόμεθα εἰς τὰς μελαγχολικωτάτας ἀλλ' εὐγενεστάτας τῶν σκέψεων. Ἡ φαντασία ἡμῶν συνάγει φιλοστόργως τοὺς ἐσπαρμένους ἀνὰ τὴν γῆν σπονδύλους, ἀνευρίσκει ὑπὸ τοὺς χέρσους ἀγροὺς καὶ τὰς ἀκάνθας, τὰς μετόπας, ἐφ' ὧν [illegible] σαύτην ἀπετύπωσεν ἔκφρασιν ἡ σμίλη τοῦ Ἑλληνος καλλιτέχνου, ἀνεγείρει τὰ ἱερά,

* Σ. τ. Ἐδ. Ἀσμένως ἀρχόμεθα σήμερον τῆς δημοσιεύσεως τῶν Ὁδοιπορικῶν ἐντυπώσεων καὶ ἀναμνήσεων τοῦ συνεργάτου ἡμῶν κ. Σπυρίδωνος Παγανέλη. Ἐλπίζομεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο—δι' οὗ καὶ τὰ πρὸς τὸ ἔνδοξον παρελθὸν αἰσθήματα θ' ἀναζωογονηθῶσι, καὶ αἱ τοπογραφικαὶ καλλοναὶ τῶν μερῶν, ἅτινα ἐφέτος ἐπεσκέφθατο, θὰ γνωσθῶσι, καὶ ἡ σύγχρονος κατάστασις τῶν κατοίκων θὰ καταδηλωθῇ — θέλει καταλάβῃ ἐπίζηλον θέσιν ἐν τῇ συγχρόνῳ ἡμῶν φιλολογίᾳ.

Ἐπειδὴ δ' αἱ ἐντυπώσεις εἶνε σύγχρονοι, ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ μὴ ἀναβάλωμεν τὴν καταχώρισίν των, καίτοι ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ἐνασχόλησις παντὸς τοῦ φιλοπάτριδος τύπου εἰς ἄλλα δέον ἤδη νὰ εἶνε διαρκῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ἐστραμμένη.

ἐν οἷς ἂν δὲν ἐλατρεύετο ὁ ἀληθὴς Θεός, ἐλατρεύετο ὅμως ἡ ἀληθὴς τέχνη, καὶ ἡ τέχνη εἶναι βεβαίως Θεός, καὶ καθιστᾷ ἡμᾶς τοὺς ἀφώνους ἀλλ' ἐνθουσιῶντας θεατὰς τῶν λαμπρῶν τῆς ἀρχαιότητος τελετῶν. Καὶ ἀφοῦ παρέστημεν μάρτυρες τῶν πομπῶν καὶ τῶν ἀγώνων, ἀφοῦ ἐθεωρήσαμεν τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς ῥήτορας ἐμπνέοντας εἰς τὸν λαὸν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, ἀφοῦ ἠκούσαμεν τοῦ πλήθους τὰ χειροκροτήματα, ἀποσπώμεθα ἀπὸ τὸ θελκτικὸν αὐτὸ ὄνειρον, καὶ ἐνῷ εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ἠχεῖ ἔτι μεγαλόφωνος προτροπὴ ὑπὲρ ἀμύνης τῆς Πατρίδος καὶ τῶν ἱερῶν, βλέπομεν, ἐγρηγοροῦντες ἤδη, λευκὰ ὀστᾶ, παρὰ τὰς βάσεις τῶν ναῶν, καὶ μανθάνομεν ὅτι τὰ ὀστᾶ ταῦτα εἶναι τῶν παππων καὶ τῶν πατέρων μας, ἀποθανόντων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος. Ὁ σύνδεσμος τοῦ διττοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου, ἡ ταυτότης τῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἐνέπνευσαν τοὺς πάλαι καὶ τοὺς νέους Ἕλληνας, ἐξάπτει τὴν φιλοτιμίαν ἡμῶν τῶν νεωτάτων, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὰ χείλη μας λόγους δικαίας ὑπερηφανίας, διότι ἐγεννήθημεν Ἕλληνες. Ὑπῆρξαμεν ἀριθμητικῶς μικροί, ἀλλὰ τὸ μεγαλεῖον τῶν πράξεων τοῦ Ἔθνους ἐξαίρεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ μεγαλείου τῶν ἐθνικῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν μικρῶν μέσων, δι' ὧν ἐπεδίωξε τὴν πραγματοποίησίν των. Αἱ ἐθνικαὶ ἡμῶν περγαμηναί, λέγομεν, ἐχαράχθησαν ἐπὶ τῶν κιόνων τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ αἷμα τοῦ 1821. Ἔθνος δὲ τοιαύτας ἐπιδεικνῦον περγαμηνάς, Ἔθνος ἀξιοῦν νὰ φαίνηται καὶ νὰ ἦναι φιλότιμον, Ἔθνος, πρὸς ὃ ὡμολογήθη τοῦ κόσμου ἡ εὐγνωμοσύνη, εὐλόγως εἶναι ὑπερήφανον καὶ εὐλόγως ἀξιοῖ νὰ ζῇ ὡς ἐμπρέπει εἰς τὰς πάλαι παραδόσεις του καὶ τὰς μεταγενεστέρας.

Ἥκιστά εἰμι ἁρμόδιος νὰ ψέξω τινά, οὐδ' ἀποτολμῶ τοιοῦτό τι. Ἐὰν ὅμως εἴπω ὅτι ὁ περὶ τὴν μελέτην τοῦ ἀπωτάτου παρελθόντος ζῆλος τῶν συγχρόνων δὲν εἶναι ἔτι ἐπαρκής, νομίζω ὅτι δὲν θὰ κατακριθῶ ὡς ἀνακριβής. Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν οἱ ὑπολαμβάνοντες ὄνειδος σχεδὸν τὸ ὅτι δὲν ἐπεχείρησαν τὴν ἐνιαύσιον ἀνὰ τὴν Εὐρώπην περιοδείαν, ἐξ ἧς νομίζουσιν ὅτι θὰ ἠρύοντο τὸ ἀμφίβολον δικαίωμα νὰ οἰκτείρωσι τοὺς μὴ ἐξελθόντας τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ λαλῶσιν οἱονεὶ αὐθεντικῶς περὶ τετριμμένων τινῶν πραγμάτων. Ἀδικοῦσιν ἑαυτοὺς τοιοῦτοι πολῖται, ἐλεγχόμενοι ἀδιάφοροι πρὸς τὰ ἀληθῆ τοῦ ὡραίου πρότυπα, καὶ μειονεκτοῦντες τῶν ξένων, οἵτινες ἐπαγκαλπτουσιν εἰς τὰς πατρίδας των «προσκυνηταὶ» ἀπὸ τῆς κλασικῆς χώρας καὶ τῶν μνημείων της. Ἡ ἔλλειψις εὐχεροῦς συγκοινωνίας δὲν φαίνεται ἰσχυρὰ δικαιολογία. Ἐὰν ὑπάρχωσι κωλύματα, ὑπάρχουσι δι' ὅλους. Δικαιοτέρα θὰ ἦτο ἡ πιθανὴ ἀντίρρησις ὑλικῆς ἀνεπαρκείας. Ὁ ἀληθὴς ὅμως ἐνθουσιασμὸς πάντα τὰ προσκόμματα ἠδύνατο νὰ νικήσῃ. Ἴσως οὐχὶ ἡ δύναμις, ἀλλ' ἡ θέλησις καὶ ἡ ἀπόφασις ἐλλείπει παρ' ἡμῖν.

Τὸν Πειραιᾶ ἀφῆκα τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Ἰουλίου, σκοπῶν νὰ ἐπισκεφθῶ μέρη τινὰ τῆς Πελοποννήσου. Ἐπλέομεν ἠρέμα πρὸς τὸ Καλαμάκιον, καὶ ἤδη παρηρχόμεθα τὴν Σαλαμῖνα. Ὑπάρχουσι πράγματα διαφεύγοντα ἀπολύτως τὸν κανόνα τοῦ κόρου, εἰς ταῦτα δ' ἀναντιρρήτως ὑπάγονται καὶ αἱ οὐδὲν τὸ ἐξαιρετικὸν παρουσιάζουσαι ἀκταὶ τῆς Σαλαμῖνος. Ἀδύνατον νὰ κορεσθῇ τις θεώμενος τὴν νῆσον, ἐφ' ἧς φαεινὴ ἐστήθη ἡ κρηπὶς τῆς Ἐλευθερίας. Μυστηριώδης ἀπὸ τῆς παραλίας ἠχεῖ ἁρμονία, ἣν κατανοεῖ τις ἀμέσως, καὶ θαυμάζει ὅσῳ πλειότερον τὴν ἀκούει. Ἡ ἀπὸ τῶν Σκιρρωνίδων πετρῶν διέλευσις τοῦ σιδηροδρόμου ἐκίνησε ζωηρῶς τὴν προσοχὴν τῶν ἐπιβατῶν, δακτυλοδεικτούντων πρὸς ὡρισμένον τι σημεῖον τῆς ξηρᾶς. Ἠρώτησα τὸν γείτονά μου, ὅστις, ἐκτείνας τὸν λιχανὸν πρὸς τὴν ξηράν, μὲ προέτρεψε νὰ ἴδω ἐκεῖ εἰς «τἀσπρα χώματα». Τὸν βλέπεις; ἀνακράζει ἰσχυρῶς.— Ποῖον; Τὸν σιδηρόδρομο. Ἀληθῶς ἐπὶ τοῦ λευκοῦ βάθους διεγράφη μικροτάτη γραμμὴ μελανὴ φρανισθεῖσα ἀκαριαίως. Ἦτο παῦλα συρθεῖσα ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ χαθεῖσα μετὰ μικρόν. Οἱ ἐπιβάται διελέγοντο μετὰ πλείστου ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τοῦ σιδηροδρόμου, εἰς δὲ τούτων ἀφηγεῖτο μετὰ θαυμασμοῦ τὴν ἀπὸ τῶν Σκιρρωνίδων πετρῶν διέλευσιν, οἱονεὶ ἐπιζητῶν τὸν σεβασμὸν ἡμῶν διὰ τὴν παράτολμον ἀπόφασίν του.

Τὸ Καλαμάκιον, εἰς ὃ διεπραιώθημεν μετ' ὀλίγον, εἶναι γνωστόν· καὶ ἄγνωστον ὅμως ἐὰν ἦτο, δὲν ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἀντικείμενον ἐρεύνης. Εἶναι εὐάρεστος τοποθεσία, ἐν ᾗ, ἐγὼ τοὐλάχιστον, κατέμαθον ὅτι τὸ παλαίφατον «οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον» δύναται ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ «οὐ παντὸς πλεῖν καὶ διημερεύειν εἰς Καλαμάκιον». Διαμαρτύρησις κατὰ τῆς στασιμότητος τοῦ χωριδίου αἴρεται ἡ γείτων νεαρὰ Ἰσθμία, ἀποτελοῦσα ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς εὐρὺ ἐργοστάσιον. Τὸ πᾶν ἐν τῇ Ἰσθμίᾳ ἀποπνέει τάξιν καὶ ἐργασίαν. Ἡ Ἑταιρεία ἐργάζεται, ἤδη δὲ τὸ κῦμα τοῦ Σαρωνικοῦ εἰσεχώρησε μικρὸν ἐντὸς τῶν σπλάγχνων τοῦ Ἰσθμοῦ. Ὁ σιδηρόδρομος τῆς Ἑταιρείας περιάγει τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐγγὺς τῶν Κεγχρειῶν λοφοσειρῶν, οἱ δὲ συριγμοὶ τοῦ ταράσσουσι τὴν ἠρεμίαν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Παλαίμονος. Ἐπέστρεφον ἐξ Ἰσθμίας εἰς Καλαμάκιον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἰσχυρὸς ἔπνεον ὁ βορρᾶς, ἡ δὲ μικρά μου λέμβος ἐφίπτετο κατὰ τὸ δεξιὸν χεῖλος τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐνῷ ἡ πρῷρα ἔσχιζε γοργῶς τὸ ἀρροσκεπὲς πέλαγος. Καθήμενος παρὰ τὴν πρύμνην ἐθεώρουν τὰς θέσεις ἔνθα ἦσάν ποτε αἱ Κεγχρειαί, καὶ ἀνεμιμνησκόμην τῶν χρόνων ὅτε ὁ Ἰσθμὸς τοσοῦτον συνῆγε κόσμον καὶ τοιαῦτα περιέκλειεν ἀριστουργήματα. Ἐκεῖ ἦτο τοῦ Παλαίμονος τὸ ἄδυτον, ἐκεῖ τὸ θέατρον, ἐκεῖ οἱ χαλκοῖ Τρίτωνες καὶ τ' ἀγάλματα τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης. Αἴφνης ὁ λεμβοῦχός μου, Κυριάκος τοὔνομα, ἀποτείνεται πρός με· «Ἀ! νἄχαμε λίγο ψητὸ ἐδῶ, καὶ τὴ χιλιάρικη καινούργιο σκότι θἄκανες, κὼρ γραμματικέ!» Προφανῶς διαφόρως ἐσκεπτόμεθα τὴν ὥραν ἐκείνην... Ὅτε ἔφθασα εἰς Καλαμάκιον ἡ ὑπέρυθρος δύσις ἤρξατο ὠχριῶσα καὶ μετ' ὀλίγον τὸ σκότος ἀπεκρύψεν ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἱστορικὰς καὶ ὡραίας τοποθεσίας. Μετὰ μίαν ὥραν ἔφθανον, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, εἰς Νέαν Κόρινθον.

Ἐν Ν. Κορίνθῳ.

Ἡ Νέα Κόρινθος, δύναται νὰ παρομοιωθῇ πρὸς τὰ τέκνα ἀρχαίων καὶ ἐνδόξων οἰκογενειῶν τὰ μὴ διαπράξαντα ἔτι ἰδίαν ἔργα, ἐναβρυνόμενα ὅμως ἐπὶ πατραγαθίαις. Ὑπὸ τὴν αἴγλην τῆς ἀρχαίας πόλεως μηδενίζεται ἡ νέα. Εἶπον ἤδη ὅτι ὁ διατρέχων τὴν Ἑλλάδα δὲν δύναται ν' ἀποσπάσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀπὸ τὰς ἐνδοξοτάτας τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις. Ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ὁδοιπόρου ἀσκεῖται εἶδός τι βιαίας ἀλλ' εὐαρέστου δουλείας καθηλούσης ἀμερίστως τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὸ εὐκλεέστατον παρελθόν. Ἐνίοτε οἱ ἀπώτατοι χρόνοι ἀδελφοῦνται διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς πατριωτικῆς θυσίας πρὸς τοὺς ἐγγυτάτους... Τοιαῦται ἀναμνήσεις ὡραίων ἀλλὰ παρελθόντων χρόνων θ' ἀδικῶσι πάντοτε τὸ ἐνεστὸς ἐφ' ὅσον τὸ ἐνεστὸς τοῦτο δὲν μεγαλοπραγμονήσῃ. Ἐν Κορίνθῳ διατρίβων τις σπεύδει νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν νέαν πόλιν, διόπι ἡ θέα τοῦ Ἀκροκορίνθου ἐγείρεται εὐγενὴς πειρασμὸς κεντρίζων τὴν φαντασίαν. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τοῦ ἐπισκεπτομένου τὴν Νέαν Κόρινθον στρέφεται περὶ τὸ φυσικὸν κάλλος καὶ τὸ ἐπίκαιρον τῆς τοποθεσίας, ἔνθα ἐκτίσθη ἡ πόλις. Ἡ εὐρύτης αὐτῆς καὶ τῶν ὁδῶν της εὕρηται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀκόμψους καὶ ἀραιοτάτας οἰκοδομὰς καὶ τὸ ἐλάχιστον τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ πολλαπλασιασθεῖσα συγκοινωνία καὶ τὰ κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰσθμοῦ τελούμενα ἔργα παρέσχον κίνησίν τινα καὶ ζωὴν εἰς τὴν τέως ἤρεμον πόλιν. Ἑξάκις τῆς ἑβδομάδος κατάπλεῖ τὸ ἀτμόπλοιον εἰς Κόρινθον, δὶς δὲ τῆς ἡμέρας ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν—Πελοποννήσου, τηρεῖ τακτικωτάτην, ταχυτάτην καὶ ἀσφαλεστάτην συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου. Πρὸς μείζονα τῶν ἐπιβατῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου εὐκολίαν, ὁ σιδηρόδρομος ἀποβιβάζει εἰς αὐτὴν τὴν ἀποβάθραν τῶν διαφόρων πρακτορείων τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰς ἀποσκευάς των. Μετὰ μικρὰν ἐν τῷ σταθμῷ ἀνάπαυλαν, ὁ συρμὸς διελαύνει τὴν παραλίαν ὁδόν, ἵσταται εἰς τὸ πρακτορεῖον τῆς Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας Ἑταιρείας, ἀποβιβάζει καὶ δέχεται τοὺς ἐπιβάτας μεθ' ὃ καταφθάνει εἰς τὸ μικρὸν ἀπωτέρω κείμενον πρακτορεῖον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοΐας, ἔνθα τελεῖται ἠρέμα καὶ ἀκόπως ἡ ἀποβίβασις τούτων καὶ ἡ ἐπιβίβασις ἐκείνων. Συρίζει ἡ μηχανὴ ἐν τῇ ξηρᾷ, συρίζει τὸ ἀτμόπλοιον ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ἡνωμένοι σχίζουσι τὴν ἀτμοσφαῖραν οἱ συριγμοί, ἀγγέλλοντες τὴν θαυμασίαν κατάκτησιν τοῦ ἀτμοῦ καὶ ὑπισχνούμενοι αἰσιώτερον μέλλον εἰς τὴν διάδοχον τῆς «ἀφνειοῦ» πόλεως τῆς ἀρχαιότητος.

Ἐν Κορίνθῳ εὑρίσκει τις ἀνεκτὰ ξενοδοχεῖα. Τὸ σχετικῶς ἄριστον εἶναι τὸ τοῦ «Στέμματος», διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Γούναρη. Τὸ ἑστιατόριόν του εἶναι ἀρκετὰ καλόν, αἱ κλῖναι καὶ τὰ δωμάτια καθαρώτατα, αἱ δὲ τιμαὶ λογικαί. Ἕνεκα τῶν ἐργασιῶν τῆς διατρήσεως ἐν Κορίνθῳ ἀνευρίσκει τις σήμερον τὰ τέκνα πασῶν τῶν φυλῶν, μόνης τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐξαιρουμένης. Εὗρον Γάλλους, Ἰταλούς, Ἐλβετούς, Γερμανούς, Μαυροβουνίους. Ὁ πλατύγυρος πῖλος τοῦ Καλαβρέζου προψαύει τὸν ἄτεχνον ἀχύρινον πῖλον τοῦ ἰθαγενοῦς, ἡ δὲ περιβολὴ τοῦ μαυροβουνίου ἐργάτου ἀντιτίθεται πρὸς τὴν λιτὴν ὀλιγόλοξον φουστανέλλαν τοῦ χωρικοῦ μας καὶ τὸ εὐρωπαϊκὸν ἔνδυμα. Αἱ γλῶσσαι συνεχύθησαν ὅπως καὶ τὰ ἐνδύματα. Ἐν τούτοις εἰς τὴν μικροσκοπικὴν ταύτην Βαβὲλ ἡ συνεννόησις οὐδόλως προσκόπτει. Τῶν γλωσσῶν ἡ σύγχυσις δὲν ἐνέσκηψεν ὡς τιμωρία, ἀλλ' ἐπήγασεν ἐξ ἀνάγκης· οὕτως ἐπένευσεν ἡ Πρόνοια ὅπως ἐξευρεθῶσι μέσα τινὰ συνεννοήσεως, ἐκτὸς τῆς μιμικῆς καὶ τῆς διὰ χειρονομιῶν. Χάρις εἰς ἀμοιβαίας γλωσσικὰς παραχωρήσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν φυλῶν, ὁ Μαυροβούνιος ἐννοεῖ ἐπαρχῶς τὸν Ἐλβετὸν καὶ οὗτος τὸν κάτοικον τοῦ Κεβάτου. Ἕκαστος ἐθυσίασε μέρος τῆς ἀγερωχίας τῆς γλώσσης του ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, τοιουτοτρόπως δὲ διεπλάσθη στρεβλή τις διάλεκτος, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ Μετσοφάντης ἤθελε βεβαίως καταισχυνθῇ. Ἡ εἰς τὰ γένη, τοὺς ἀριθμούς, τὰ πρόσωπα, τὰς κλίσεις, ἐπανάστασις εἶναι πλήρης, ἀλλ' εὐτυχῶς ἀναίμακτος. Ὁ λαλῶν σείει πολλάκις ἐπιμόνως τὸν λιχανὸν πρὸ τῆς ῥινὸς τοῦ ἀκούοντος, ὅστις, ἐν ἐσχάτῃ ἀπελπισίᾳ, κατανεύει τέλος εἰς ἔνδειξιν ὅτι ἐνόησε, καίτοι μὴ ἐννοήσας παντελῶς, ἀλλ' ἀμυνόμενος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ῥινός, τῶν ὤτων, καὶ τῆς σπαραττομένης γραμματικῆς. Τῶν γλωσσῶν ἡ σύγχυσις δὲν ἐπιφαίνεται μόνον ἐν τῇ ἁπλῇ ἡμερησίᾳ συνεννοήσει, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας τῆς σχολῆς, ὅτε οἱ ἐργάται τρέπονται ἐπὶ τὰ ᾠδικὰ καφενεῖα, ὧν εὐμοιρεῖ ἡ πόλις. Παρὰ τὰ «ἀηδόνια καὶ τὰ παγόνια» τοῦ ἰθαγενοῦς, παρὰ τὴν «σπάππια, χῆνα» ὡς χαρακτηρίζει ὁ ᾄδων τὴν τρυφερὰν ἀλλὰ σκληρὰν δέσποιναν τῶν λογισμῶν του, ἀκούεται τὸ io t'amo τοῦ Ἰταλοῦ, καὶ τὸ mon espérance τοῦ Γάλλου. Τὰ σαντούρια μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μανὲ ἠχοῦσι περαιτέρω. Εἶναι οἱονεὶ ἡ συμβολικὴ παράστασις τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν. Καὶ ἐνῷ ἐδῶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ᾄσματος ἠχοῦσιν ὠρυγαί, αἵτινες ἀλλαχοῦ ἤθελον ἐν τάχει προκαλέσει τὴν ἐπέμβασιν τῆς ἀστυνομίας, ἐκεῖ ἀκούεται γλυκεῖα aria ἰταλική, καὶ οὐχὶ σπανίως sonata τις τοῦ Μπετόβεν. Ἕκαστος κανονίζει τὴν εὐθυμίαν του ὡς συνείθισε καὶ ὡς τὴν ἐννοεῖ. Ὁ μὲν τέρπεται ὅτε ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀνευθύνου στρέφει τὸν μύσταχα καὶ βοᾷ πρὸς τὴν ἀποῦσαν φίλην τὸν «βγάλ' τὸ μαχαῖρι καὶ βάρε μου», ὁ δέ, ὅτε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς αὐτῆς κατανύξεως, ἐντείνει τὸν ἀτελεύτητον μανέ, ὁ ἕτερος ὅτε προσφωνεῖ τὰς ἀπούσας διὰ τοῦ angiol καὶ idol mio. Τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ τὸ εὐάρεστον εἶναι ὅτι ἡ τάξις οὐδέποτε σαλεύεται.

Ἐν Κορίνθῳ ἀκμάζει καὶ προκόπτει ἐξαιρέτως τὸ ἀργεῖον στοιχεῖον. Γνωστὸν εἶναι πόσον εὐφυεῖς καὶ ἐπιχειρηματίαι εἰσὶν οἱ Ἀργεῖοι, ἐφαμίλλοι κατὰ τοῦτο τῶν Κυνουρέων. Οἱ ἐγχώριοι, τραπέντες ἐπὶ τὴν καλλιεργίαν τῆς σταφιδαμπέλου καὶ τῆς γῆς καθόλου, ἀφῆκαν σχεδὸν ἄνευ συνδιαγωνισμοῦ τὸ στάδιον τῆς συνήθους ἐμπορείας εἰς τοὺς ἔξωθεν. Ὁ πολιτικὸς βίος κοχλάζει ἐν Κορίνθῳ, χωρῶν ἐνίοτε καὶ ἄχρι τοῦ παραβολωτέρου φανατισμοῦ. Ἡ Κόρινθος ἔχει γυμνάσιον, εἶναι δ' ἕδρα διοικήσεως τάγματος. Ζωηρὸς ἐκδηλοῦται ἀνὰ τὴν πόλιν πόθος ὅπως συζητθῇ πρωτοδικεῖον. Ἡ ἐπιθυμία μοι φαίνεται πλέον ἢ δικαία. Καίτοι ἡ Κορινθία δὲν ἀπέχει μεγάλως τοῦ Ναυπλίου, εἶναι ἐν τούτοις μία τῶν ἀρίστων τοῦ κράτους καὶ ἐπικαιροτάτων ἐπαρχιῶν. Εἰσφέρει πλεῖστα εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἀνάγεται δὲ εἰς σφαῖραν ὑπερτέραν συνήθους ἐπαρχίας. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πενιχρότητα τῶν δημοσίων καταστημάτων, μοὶ προὐξένησεν αἴσθησιν τὸ κάλλιστον Δημαρχεῖον, καὶ ὁ σχετικῶς ἄψογος φωτισμὸς τῆς πόλεως. Διήλθον τὴν ἑσπέραν ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ τὸ κράτος ποικίλων καὶ βαθυτάτων συγκινήσεων. Ὁ νόμος τῆς προόδου, ὁ ἑλαύνων ἡμᾶς πρόσω, δὲν ἐλειτούργει ἐν τῇ συνειδήσει μου. Ἐπόθουν τὸ παρελθόν, καὶ αἰωνίως αὐτό. Ὑπὸ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἀναμνήσεις τῆς παλαιᾶς Κορίνθου, ἀπεκοιμήθην τὴν πρώτην νύκτα ἐν τῇ νέᾳ Κορίνθῳ, ἀνυπόμονος νὰ ἴδω τὸ φῶς τῆς ἐπαύριον καὶ νὰ ἐπισκεφθῶ ἐρείπια, ἐφ' ὧν ἐνδέχεται μὲν νὰ μὴ πλανᾶται καθημαγμένη ἡ δόξα, πλανᾶται ὅμως ἡ ἐρήμωσις. Ἡ δὲ κολοσσιαία ἀντίθεσις τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, κινοῦσα τὴν ψυχὴν εἰς μελέτας καὶ ταπεινοῦσα τὴν ἀλαζονείαν της, διδάσκει καὶ παραδειγματίζει τὸν ἄνθρωπον....

(Ἕκονται τὰ ἐρείπια τῆς Κορίνθου).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

ΜΕΤΟΙΚΕΣΙΑΙ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Ὁ μετά τινος φιλοσόφου διανοίας ἐξετάζων τὰ τῆς παγκοσμίου ἱστορίας συμβεβηκότα πείθεται, ὅτι οἱ τὰ ὑπερβόρεια τῆς ὑδρογείου σφαίρας οἰκοῦντες λαοί, ὠθοῦνται φυσικῶς πως πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ δυτικὰ ταύτης μέρη. Τοιαύτη τις κίνησις οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἱστορικούς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους, εἰκάζεται καὶ λέγεται, ὅτι ἐγένετο, ὡς αἱ τῶν ἀρίων φυλῶν κτλ. Ἀλλ' οὐ μόνον καθόλου τοιοῦτόν τι συμβαίνει, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μέρους ὡς ἡ τῶν Ἡρακλειδῶν κάθοδος, ἄλλων τε πολλῶν βορειοτέρων λαῶν καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἡ τῶν Πρώσσων, διότι οἱ βόρειοι λαοί εἶναι θυμικώτεροι καὶ καρτερικώτεροι.

Ἐπίσης δ' ὁ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων φιλοσοφῶν ἐπείσθη ὅτι μόνον αἱ τοιαῦται μετοικεσίαι ἢ ἐπιδρομαὶ εὐδοκιμοῦσι. Τοὐναντίον δ' ὅσαι ποτ' ἐγένοντο ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἀπέτυχον, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἑλληνικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ἡ ῥωμαϊκὴ καὶ ἡ τῶν Σταυροφοριῶν. Ἐκ τῆς γενικῆς ταύτης θεωρίας ὁρμώμενοι δυνάμεθα μετὰ βαθυτάτης θλίψεως νὰ μαντεύσωμεν, ὅτι ὁλόκληρος ὁ πεπολιτισμένος ἐν Εὐρώπῃ κόσμος διατρέχει κίνδυνον, ἵνα ἐντὸς μακροῦ ἢ βραχέος χρονικοῦ διαστήματος συντριβῇ, ὑπὸ τῶν ὑπερβορείων βαρβάρων. Διὸ ὀφείλει καὶ ἔχει καθῆκον ὑπέρτατον ἀπέναντι τῆς ἰδίας σωτηρίας καὶ τῆς ἱστορίας, ἵν' ἀπὸ τοῦδε οὖσα ἰσχυρὰ καὶ ἀκμαία, ὅπως διὰ σωστικῶν, ἀλλὰ καὶ γενικῶν μέτρων καταστήσῃ ἐπὶ πολλοὺς τοὐλάχιστον αἰῶνας ἀκίνδυνον τὴν σκυθικὴν πλεονεξίαν καὶ δολιότητα.

Ἕλληνες καὶ Ῥῶσσοι.

Τὴν βάρβαρον καὶ σκυθικὴν τῶν σημερινῶν Ῥώσσων χώραν πρῶτοι οἱ κοσμοπολῖται καὶ φιλάνθρωποι Ἕλληνες ἐπεχείρησαν νὰ ἐξημερώσωσι καὶ ἐξανθρωπίσωσι. Πρὸ χιλιετηρίδος ἤδη καὶ πλέον ἤρξαντο τοῦ καλοῦ τούτου ἔργου. Ἐκεῖσ' ἐπορεύοντο ἐκ Βυζαντίου κατὰ ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας κατήχησαν διδάσκαλοι, κληρικοί τε λαϊκοί. Ἕλληνες ἐδίδαξαν, καὶ ἐχριστιάνισαν τούτους, μὴ παραλείποντες, ἵνα μυήσωσιν αὐτοὺς καὶ τέχνας καὶ ἐπιστήμας. Ἀλλ' οἱ φύσει ἀγνώμονες καὶ δόλιοι οὗτοι μαθηταὶ ἀνταπέδωκαν καὶ ἀνταποδίδουσι τοῖς διδασκάλοις κακὰ ἀντὶ καλῶν.

Πρὸ ἑνὸς μαλιστα καὶ ἡμίσεος αἰῶνος ἤρξατο συστηματικῶς καὶ μετὰ πολλῆς σκυθικῆς καὶ ἰησουϊτικῆς τέχνης τεθωρακισμένος ὁ καθ' ἡμῶν περὶ τῶν ὅλων πόλεμος αὐτῶν. Διὸ καὶ πολλοὶ τῶν γενναίων, ἀλλ' εὐσεβῶν καὶ ἁπλοϊκῶν πατέρων ἡμῶν συνελήφθησαν εἰς τὰ δίκτυα τῆς ὑπερβορείου ταύτης παγίδος καὶ ὑπηρετοῦντες, πρὸ τῆς χρήσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, τὸν Πανσλαβισμόν, ἐπίστευον, ὅτι ὑπηρέτουν τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν καὶ πατρίδα. Τὰ σχέδια ὅμως ταῦτα ἀπεκαλύφθησαν εἶτα διὰ τῶν ῥαγδαίως ἐπελθόντων ὀλεθρίων γεγονότων πεισάντων ταχέως τοὺς πλείστους ἡμῶν, ὅτι ἀληθῶς ἀπὸ βορρᾶ ἐπέρχεται ἀκήρυκτος ὁ περὶ τῶν ὅλων κίνδυνος. Ἡ πάλαι μὲν ἔνδοξος, ἀλλ' ἀτυχὴς ἐν τῇ φορᾷ τῶν αἰώνων Πατρίς μας ἔπαθε τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν ἀχαρίστων μαθητῶν αὐτῆς καὶ παραλείποντες τὰς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας ἐπιβουλὰς καὶ δολιότητας αὐτῶν, περιοριζόμεθα, ἵνα ὑπομνήσωμεν κεφαλαιωδῶς πως τὰ ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος καθ' ἡμῶν δολοπλοκηθέντα κακὰ ὑπ' αὐτῶν.

Ἐπιθυμοῦσα, ἵνα καταλάβῃ ἐπαρχίας τινὰς τουρκικὰς ἡ ῥωσσικὴ πλεονεξία, ἀλλὰ φοβουμένη τὴν τότ' ἀκμάζουσαν ἔτι στρατιωτικὴν τῶν Τούρκων δύναμιν, ὑποκινεῖ διά τινος Παπαδοπούλου τὴν ὑπὸ Ὀρλὼφ διεξαχθεῖσαν ἐπανάστασιν ἐν Πελοποννήσῳ. Καὶ ἡ μᾶλλον ἐξημμένη φαντασία

ἀδυνατεῖ ν' ἀναμετρήσῃ τὰς φρικτὰς καὶ φοβερὰς καταστροφάς, ἃς ὑπέστησαν, οὐχὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν τῶν σωτήρων των οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων! Ἡ ἀπάσης Ἑλλάδος ἀκρόπολις, ἡ ὡραία, ἀλλ' ἀτυχὴς καὶ εὔπειστος Πελοπόννησος κυριολεκτικῶς αἱματοκυλίσθη τότε· διότι μόνον ἐντὸς καὶ πέριξ τῆς ἐν Αἰγιαλείᾳ ἱερᾶς τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν μονῆς ἐσφάγησαν περὶ τὰς 15 χιλιάδας! Ὡς δ' ἀγαθός τις Τριπολίτης, καταφυγὼν μετὰ τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐρήμωσιν εἰς Τῆνον γράφει ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ. Οὐδεμία γλῶσσα ἑλληνικὴ θὰ ἐσώζετο ἐκεῖ, ἐὰν αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐδείκνυντο φιλανθρωπότεροι τῶν χριστιανῶν Ῥώσσων. Πλέον ἢ ἑξήκοντα χιλιάδας Πελοποννησίων μετῴκησαν εἶτα οἱ τύραννοι εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. Διὸ ἡ κατὰ τὴν πτῶσιν τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων χώρα αὕτη περὶ τὰ 2 ½ ἑκατομμύρια κατοίκων ἀριθμοῦσα, οὐδ' ἑκατὸν χιλιάδας ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ, χάρις εἰς τοὺς ὁμοδόξους καὶ μαθητὰς αὐτῆς Ῥώσσους.

Οἱ Ῥῶσσοι κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν τοῦ 1821 ἀγῶνα.

Ἀπίστευτον καὶ ὅμως ἀληθέστατον εἶναι ὅτι, κὰθ' ὅλον τὸ ἑπταετὲς διάστημα τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνός μας οὐδεὶς σχεδὸν Ῥῶσσος ἔτρεξεν ἐνταῦθα, ἵνα χύσῃ τὸ αἷμά του ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς χώρας ταύτης, ἐν ᾗ ἤκμασεν ἡ φιλοσοφία καὶ ἀνεγνωρίσθησαν τὰ τοῦ ἀνθρώπου δίκαια καὶ διὰ τοῦ πολυτίμου αἵματος τῶν ἀπειραρίθμων τέκνων της ἠδραιώθη καὶ ηὐξήθη ὁ Χριστιανισμός, ὃν αὐτὰ ταῦτα ἐμύησαν αὐτούς. Τοιαύτη ἐκ μέρους τῶν ὁμοδόξων Ῥώσσων συμπεριφορὰ ἦν τότε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς φίλα τῇ Ῥωσσίᾳ φρονοῦντας Ἕλληνας ἀπίστευμα. Διότι ἔβλεπον, ὅτι ἐξ ἁπάσης τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἔτι ἄνδρες γενναῖοι καὶ φιλελεύθεροι ἔσπευδον προθύμως ἐνταῦθα ἠγωνίζοντο ἐκθύμως παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν αὐτοχθόνων καὶ ἔπιπτον μαρτυρικῶς ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τοῦ ἱεροῦ τῆς ἁπάσης τῆς ἀνθρωπότητος διδασκάλου ἐδάφους. Ἐνῷ ἐκεῖνοι ἔβλεπον μετ' ἀδιαφορίας χυνόμενον τὸ ὁμόδοξον ἑλληνικὸν αἷμα καὶ κινδυνεύουσα νὰ καταντήσῃ ἔρημος ἡ εὐεργέτις καὶ τροφὸς αὐτοῦ. Καὶ οὐ μόνον οὐδεὶς ἦλθε νὰ συναποθάνῃ μεθ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ μυρίας ὅσας μηχανορραφίας ἔπλεκον καθ' ἡμῶν. Τὰ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρώτου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος διαδραματισθέντα καὶ ἡ κατὰ τὴν τετραετῆ διοίκησιν τούτου συμπεριφορὰ των ἀρκεῖ εἰς ἀπόδειξιν. Δὲν ἐμμένομεν πλειότερον περὶ τούτου, καθόσον ὑπῆρξαν πολλοί, ἴσως ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἔτι ὀλίγιστοι, οἱ νομίζοντες τὴν διοίκησιν τούτου, ὡς τὴν μόνην ἀρμόζουσαν καὶ πατριωτικήν. Ὅ,τι ὅμως δὲν ἔπραξαν ὑπὲρ ἡμῶν τὸ 1831—1827 οἱ φίλοι μας Ῥῶσσοι ἔπραξαν καθ' ἡμῶν τῷ 1877, θυσιάσαντας τοσαῦτας ἑκατοντάδας ἀνδρῶν καὶ τοσαῦτα ἑκατομμύρια ρουβλίων ὑπὲρ τῶν ταταρικῆς καταγωγῆς σχισματικῶν Βουλγάρων. Διότι ἴσως ἐν τῷ φυλετικῷ των φανατισμῷ θεωροῦσι τούτους καταλληλοτέρους εἰς διάδοσιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Κυρίως ὅμως ἡ δυσμενὴς πρὸς ἡμᾶς πολιτικὴ τῶν Ῥώσσων ἀπεκαλύφθη εὐθὺς μετὰ τὴν τελείαν ἀποκατάστασιν τοῦ μικροῦ τούτου μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν ἐπίστευον ἴσως, ὅτι ἦν ποτε δυνατὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ ἀποκατασταθῇ τέλεον τόπος, ὃν οἱ τυραννοῦντες τότε ἰσχυροὶ ἐθεώρουν ὡς φοβερόν τι κατὰ τῆς ἐξουσίας των ἠφαίστειον. Ἀλλ' ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων των. Διότι ὁ ἐπὶ ὅλην ἑπταετίαν αἱματοκυλιόμενος ἐμπρὸς οὗτος τόπος καὶ ὑπὸ τῶν ἀγρίων ὀρδῶν τοῦ Τουρκεστάν, τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀφρικῆς κατερημούμενος ἀνέκτησε τὴν πλήρη ἐλευθερίαν του καὶ ἔλαβε βασιλέα, ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς, τὸν χρηστὸν ἐκεῖνον Ὄθωνα, ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν ἐν Εὐρώπῃ βασιλικῶν οἴκων. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἤρεσεν εἰς τοὺς φίλους μας. Ἐνόμισαν, ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη γωνία τοῦ Ἑλληνικοῦ ταχέως ἔμελλε νὰ ἑνταθῇ εἰς κράτος μέγα, ὅπερ θὰ καθίστατο τὸ μέγιστον πρόσκομμα καὶ ἐμπόδιον εἰς τοὺς καταχθονίους μοσχοβιτικοὺς καὶ πανσλαβιστικοὺς σκοπούς των. Διὸ δὲν εἶχε παρέλθει τριετία ὅλη καὶ τὸ 1836 ἠγειραν κατὰ τοῦ νέου κράτους τὴν ἀνταρσίαν τὸν Γρίντζαλη, ἧς ταχέως καταβληθείσης συνέχη νέα συνωμοσία κατὰ τοῦ ἀοιδίμου Ὄθωνος, ὑπὸ τὴν ἐπαγωγὸν προσωνυμίαν Φιλορθόδοξος Ἑταιρεία. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ τῆς ἐλευθερίας ἀνεκαλύφθη καὶ αὕτη τῷ 1839 καὶ κατεπνίγη ἐν τοῖς ἐκυτῆς σπαργάνοις. Ἀλλ' οἱ καταχθόνιοι φίλοι ἐνώπιον οὐδεμιᾶς ἀποτυχίας ἀπελπίζονται. Δὲν ἐπιτυγχάνει ἡ λεοντῆ περιβάλλονται τὴν ἀλωπεκῆν. Προσποιοῦνται τὸν φιλελεύθερον. Ἀδελφοποιοῦνται μὲ τοὺς συνταγματικούς, συνομνύουσι μετ' αὐτῶν καὶ ἑτοιμάζουσι τὴν 3 7βρίου· ἀλλὰ πάντοτε τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιδιώκοντες, τὴν ἔξωσιν δηλα δὴ τοῦ Ὄθωνος ὅπως φέρωσι τὸ χάος καὶ τὴν ἀναρχίαν ἐν τῷ τόπῳ.

Πλὴν καὶ τότε ἀπέτυχον οἰκτρῶς, συντελέσαντες μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἔθνος τὸν Συνταγματικὸν αὐτοῦ χάρτην! Ἐγείρουσιν εἶτα σκάνδαλα πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά. Ἐκμεταλλεύονται καὶ τὰ ἐλάχιστα περιστατικὰ πρὸς συντάραξιν καὶ σύγχυσιν. Πάντα δὲ ταῦτα ἐτελοῦντο τότε μετά τινος εὐχερείας, διότι δυστυχῶς πολλοὶ τότε ὁμογενεῖς ἀπεξεδέχοντο ἐκ μόνης τῆς Ῥωσσίας τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ὅθεν ἐγείρουσι τοὺς Παπουλάκιδες καὶ τοὺς Φλαμιώτας. Ὅτι δὲ πάντες οἱ τοιοῦτοι ἦσαν ὄργανα τυφλὰ τοῦ Βορρᾶ μαρτυρεῖ ἀναμφιλέκτως τὸ κατὰ τὸ 1847 ὑπὸ τοῦ τελευταίου δημοσιευθὲν ἀνωνύμως φυλλάδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος*», ὅπερ ὅμως κατεσχέθη καὶ ἐν ᾧ ῥητῶς λέγεται, ὅτι *ὁ τελευταῖος κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμος ἐγείρεται τῷ 1853 καὶ λήγει τῷ 1854 μὲ τὴν ἀνάστασιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας*! διότι διὰ οἰούτων φιλίων καὶ στωμύλων φράσεων καὶ ὑποσχέσεων ἐξαπατῶσιν οἱ Μοσχοβῖται συνήθως. Ὁ προρρηθεὶς ὑπὸ τῶν Παπουλακιστῶν πόλεμος ἐγένετο ἀληθῶς τῷ 1853, ἀλλ' οὐχὶ εἰς ἀνέγερσιν αὐτοκρατορίας, ἀλλ' εἰς διάνοιξιν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀμβλυωπούντων ἢ ἐξαπατωμένων Ἑλλήνων. Διότι τότε ἀπεκαλύφθη ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ γυμνότητι ὁ καταχθόνιος καθ' ἡμῶν πόλεμος τῶν Μοσχοβιτῶν. Τότ' ἐξανάγκασθεὶς ὁ μονάρχης αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου πρέσβεως Σέϋμουρ εἶπεν ἀποκαλύπτων ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος Αὐτοκράτωρ Νικόλαος, ὅτι καὶ τὸ *τελευταῖον βούβλιον, καὶ τὸν τελευταῖον ῥῶσσον στρατιώτην θὰ θυσιάσῃ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ ποτὲ οὐδὲ κατὰ μίαν σπιθαμὴν γ' αὐξήσῃ ἡ Ἑλλάς!* Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ 1828 καὶ 1829, ὅτε δὶς ἐκινδύνευσεν ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων αἰχμάλωτος, ἐπείσθησαν οἱ Χαχόλοι, ὅτι δὲν εἶνε τόσον εὔκολον νὰ φθάσωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν ὅπλων. Διὸ ἐσκέπτοντο εἰς ἀνεύρεσιν ἄλλων μέσων. Ὅθεν τῷ 1836 γυνή τις ὅσῳ δυσειδής, τόσῳ καὶ εὐφυής, ἡ Ἀντωνία Πλουδῶφ, συνέστησε τὸ Πανσλαβιστικὸν κομητάτον, ὅπερ ἐπέπρωτο σὺν τῷ χρόνῳ νὰ καταστῇ πανίσχυρον, ὥστε τὰ πάντα σήμερον ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ῥωσσίας νὰ γίνωνται δι' αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐσωτερικῶν σκανδάλων, ἐκινήθησαν τὰ ἐξωτερικά. Ἀπελπισθέντες, ὅτι ἦν ποτε δυνατὸν νὰ καταστῶμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρόδρομοι τοῦ βιαιοτέρου Καισαρισμοῦ, ἐστράφησαν ἀλλαχόσε. Εὗρον προθύμους εἰς τοῦτο τοὺς ἑκατέρωθεν τοῦ Αἵμου ἐσκηνωμένους Τατάρους, ἔλαβον αὐτοὺς ὑπὸ τὴν προστασίαν των, τοὺς ἐκολάκευσαν, τοὺς περιεποιήθησαν, τοὺς ἐδοκίμασαν καὶ εὑρόντες τούτους καταλλήλους, ἐκίνησαν αὐτούς, ἵνα, παρὰ πάντα νόμον, θεῖον καὶ ἀνθρώπινον, ἀποστατήσωσι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Συνιστῶντες ἔνθεν μὲν τούτους παρὰ τοῖς Τούρκοις, ἔνθεν δὲ διαβάλλοντες ἡμᾶς, κατώρθωσαν ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ Ἐκκλησία των ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κανονικῆς ἐξαρτήσεώς της, ποιήσαντες ταύτην πρόδρομον τῆς μετὰ ταῦτα διὰ ῥωσσικοῦ αἵματος καὶ χρήματος πολιτικῆς αὐτῶν ἐλευθερίας, ἀνοίξαντες οὕτως ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλανθρωπίας τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄγουσαν, ἣν καὶ ἐξωμάλυνεν ἔτι μᾶλλον τὸ τελευταῖον πραξικόπημα τῶν προστατευομένων των.

†

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ
ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΕΙΣ ΘΡΑΚΗΝ
ΤΩι 1878

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε σελ. 458).

Ὁ γραμματεὺς πνιγόμενος ἐκ τῆς βδελυρίας τοῦ ἀνομήματος, βλέπων ἄνευ πνοῆς, ἐκτάδην τοὺς ἀπροστατεύτους ἐκείνους, οἵτινες θὰ ἐνεκροῦντο μετ' ὀλίγον ἂν μὴ ταχίστη παρείχετο αὐτοῖς βοήθεια, ἐπλησίασεν εἰς τοὺς ἀγρίους κομιτατζῆδες, ὧν οἱ κακοῦργοι ὀφθαλμοὶ ἐξήστραπτον ἐκ βουλιμίας χρημάτων, καὶ εἶπεν εὐτόλμως:

— Ἀφῆστε αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους!

Οἱ Βούλγαροι στραφέντες, ἐξηκόντισαν ὀργίλον βλέμμα ἐπὶ τοῦ νέου Ἕλληνος, ὑπετονθόρισαν ὕβριν τινὰ ἐν τῇ βαρβάρῳ αὐτῶν γλώσσῃ, καὶ ἐξηκολούθησαν ἐν σπουδῇ τὸ ἔργον των· ἐκράτουν ἤδη ἐν χερσὶ τὰ ὡρολόγια τῶν Τούρκων.

Ὁ γραμματεύς, κάτωχρος ἐξ ἀγανακτήσεως, ὑπὸ αἰφνιδίου καταληφθεὶς ἐμπνεύσεως, ἐξέβαλε βιαίως ἐκ τοῦ θυλακίου τοῦ ἐπενδύτου αὐτοῦ ἔγγραφον, κυανῆν σφραγῖδα φέρον, καὶ ἐπιτακτικῶς, διὰ πυρετώδους δακτύλου, δείξας τὴν παρ' αὐτὴν ὑπογραφὴν ἐφώνησεν ἐντόνως πρὸς τοὺς στρατιώτας:

— Συλλάβετέ τους!

Οἱ Ῥῶσοι παρετήρησαν ἀλλήλους ἐν δισταγμῷ ἐπὶ στιγμήν, ὡς ὑπὸ ἐλατηρίου δ' αἴφνης κινηθέντες, ἐφώρμησαν, συνέλαβον τοὺς *κομιτατζῆδες*, ἐν ᾧ ὁ γραμματεὺς καὶ ὁ πάρεδρος, μιμηθεὶς τὸ παράδειγμά του, προσεπάθουν δι' ὄζους ν' ἀνακαλέσωσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις τοὺς λιποθύμους Τούρκους.

Τὸ πανσθενὲς ἐκεῖνο ἔγγραφον, τὸ τόσον ἐγκαίρως προφθάσαν, ὡσεὶ ἦτο παρηγγελμένον ὑπὸ τῶν γάλλων δραματογράφων Δεννερῆ ἢ Βουρζοὰ ὅπως ἐξαγάγῃ αὐτοὺς ἀδιεξόδου τινὸς σκηνῆς, ἦτο ἁπλῶς διαταγὴ τοῦ ῥώσσου διοικητοῦ Λάουνιτς πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μηδείας στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, ὅπως παρέχωσι πᾶσαν βοήθειαν εἰς τὸν γραμματέα τοῦ Συμβουλίου, ἕνεκα τῆς ἀπειθείας ἢ δυστροπίας πολλῶν περὶ τὴν καταβολὴν τῶν φόρων.

Ἐν τούτῳ, οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται· ἀφυπνισθέντες ἐν τῇ ζωῇ, περιήγαγον ὐαλώδεις κύκλῳ ὀφθαλμοὺς· εἶδον χαμαὶ τὰ βαλλάντια αὐτῶν καὶ τὰ ὡρολόγια, ἀπαθεῖς ὡς ἠλίθιοι· ἀλλ' ὅτε τὸ βλέμμα αὐτῶν ἔπεσεν ἐπὶ τῶν Βουλγάρων, φῶς ἐγένετο ἐν τῷ σκότει τοῦ νοός των, ἀνεμνήσθησαν διὰ μιᾶς· ἀνετριχίασαν, τὸ στόμα αὐτῶν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἠνεῴγησαν εἰς ἔκφρασιν ἀμέτρου τρόμου καὶ προέτειναν ὁρμεμφύτως τοὺς βραχίονας αὐτῶν πρὸς ἄμυναν ἀπὸ τοῦ κινδύνου. Ἀλλὰ ταχέως ἀνεθάρρησαν.

Οἱ Βούλγαροι, πελιδνοὶ ὡς καταδικοι, τρέμοντες, ἐψέλλιζον ἀσυναρτήτους φράσεις. Ὦ! οἱ θρασύδειλοι! οὐδὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ θράσους αὐτῶν δὲν εἶχον, οὐδὲ τὴν ἱππποτικὴν φιλοτιμίαν λῃστῶν· οἱ τραχεῖς αὐτῶν μύστακες κατένευον ἐλεεινῶς, δουλικὴν καὶ κτηνώδη ἔκφρασιν ἔλαβον αἱ βάναυσοι αὐτῶν μορφαί, οἷαν εἶχον πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ῥώσων, ἀληθὲς βουλγαρικὸν statu quo ante bellum· ἐν ᾧ δ' οἱ Ῥῶσοι περιφρονητικῶς ὡδήγουν ὅπως προφυλακίσωσιν αὐτοὺς εἰς παράπηγμά τι κεκλεισμένον, εἰρωνικῶς κροτοῦσα ἐσύρετο ἡ θήκη τοῦ ἀνάνδρου ξίφους των...

Ὅτε οἱ Τοῦρκοι συνῆλθον ἐντελῶς, ἔφριξαν διὰ τὸν κίνδυνον, ὃν διέφυγον— διότι τὸ προσωρινὸν ταξείδιον τῆς ψυχῆς των μικροῦ δεῖν ἐγένετο διαρκές. — Ὁ εἷς τούτων, ὁ Ἐμὶν ἐφέντης, ὁ κύριος, πληρώσας τὴν χεῖρά του στιλπνῶν τουρκικῶν λιρῶν ἐπλησίασεν εἰς τὸν γραμματέα, λαβὼν δὲ τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἀσπασάμενος αὐτὴν ἐν ἄκρᾳ συγκινήσει εἶπεν ἱκετευτικῶς, δακρύων σχεδόν:

— Μπαμπατζίμ ἄλ! (Πατεράκη μου, πάρε!)

Ὁ γραμματεὺς ἀπώθησε τὴν χεῖρα τοῦ Τούρκου τὴν ἐρχομένην μὲ τὴν θρασύτητα τῆς παντοδυναμίας τοῦ χρήματος ν' ἀγοράσῃ τὴν πρᾶξίν του ἐκείνην, ἤτις νέον συναίσθημα εὐτυχίας ἀπεκάλυπτεν εἰς αὐτόν· ἀπέκρουσε τὴν χεῖρα, ἤτις ἐξετείνετο ὅπως πληρώσῃ χρυσοῦ τὸ θυλάκιόν του, ἀλλὰ κενοῦσα τὴν καρδίαν αὐτοῦ τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης χαρᾶς· ὦ! ὄχι, ὁ νέος δὲν ἐπώλησε τὴν εὐεργεσίαν του....

Ὁ Τοῦρκος ἀπεμακρύνθη περίλυπος· ἦτο πολὺ δυστυχὴς ὁ ταλαίπωρος ἐφένδης, παρορᾷ γίας ἐκεῖνον, ὃν παντὶ σθένει ἤθελε νὰ εὐχαριστήσῃ· τὰ χρήματα εἶχε προσενέγκει φυσικῶς, ἐν γενναίᾳ τῆς καρδίας του ὁρμῇ, ὡς *μπαξίς*, γνωρίζων ἐκ πείρας πόσον γλυκεῖα εἶνε ἡ μεταλλικὴ εὐγλωττία· ἐκάθησεν ἐπὶ τινος λίθου ἐκκοκκίζων θλιβερῶς τὸ μακρόν του κομβολόγιον· ἐσκέπτετο ὅτι ἄνευ τῆς ἀνελπίστου τοῦ νέου προστασίας θὰ ἦτο νεκρὸς τὴν στιγμὴν ἐκείνην, θὰ ἐρρίπτετο ὡς σκύλος ἐν τινι λάκκῳ τῆς ἀγρίας ἐκείνης ἀκτῆς, καὶ οὐδέποτε θὰ ἐπανέβλεπε, οὐδέποτε τὰ τέκνα του τὰ προσφιλῆ, τὴν χανούμισσάν του, ἤτις τὸν ἀνέμενε τόσον ἀγωνιωδῶς...

Ἡ εὐγνωμοσύνη ὑπερεζεχείλιζεν ἐν αὐτῷ· ὁ Ἐμὶν ἐφένδης δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ· μετ' ὀλίγον ἀνηγέρθη, ἐπλησίασε δειλῶς, μὲ ἔκφρασιν κυνὸς πταίσαντος καὶ θωπευτικῶς εἶτα λείχοντος τὸν κύριόν του, ὅπως τὸν συγχωρήσῃ καί, ἀληθῆ χέων δάκρυα, εἶπε ταπεινῶς πρὸς τὸν γραμματέα:

— Ἐφέντη μου, μὴ θυμώσῃς πάλι, κάνε μου μιὰ καλωσύνη ἀκόμη· ἄφησέ με νὰ σὲ φιλέψω· ξέρω καὶ κάνω καλαῖς *κιουλεμπαστή* (πριζόλαις) θὰ ταῖς κάμω μὲ τὰ χέρια μου, αἴ, μπέη μου, πασᾶ μου, σουλτάνε μου;

— Καλά! εἶπεν ἡδέως ὁ νέος μέχρι μυχίων συγκινηθεὶς ἐκ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐκείνης.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Τούρκου ἐσπινθηροβόλησαν ἐκ χαρᾶς ὑπὸ τὰ δάκρυα. Δραμὼν δὲ παρευθὺς ἔλαβε μάχαιραν, ἀπέκοψε πλευρὰν ἀπὸ ἀνηρτημένου παρὰ τὸ παντοπωλεῖον προβάτου, ἀπομακρύνας ἐπιμόνως πάντα θελήσαντα νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν καὶ μετ' οὐ πολὺ αἱ φλογίδες, πεπασμέναι καὶ διὰ λεπτοῦ κρομμύου, διέχεον ἐπὶ τῆς ῥοδοχρόου ἀνθρακιᾶς θελκτικωτάτην εὐωδίαν...

Εἶχεν ἐπέλθει ἤδη ἡ νύξ· ἡ τράπεζα ἐστρώθη χαμηλὴ ἐπὶ ἁπλωθείσης κάπας, ἐκάθησαν δὲ ὁκλαδὸν πάντες ἀπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῶν ῥώσων στρατιωτῶν. Ὁ Ἐμὶν Ἐφένδης ἐκάθησε παρὰ τὸν νέον, περιποιούμενος αὐτὸν ὡς μήτηρ τὸν υἱόν αὐτῆς μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν, λησμονῶν νὰ φάγῃ αὐτός. Τόσον δὲ ἦτο εὐτυχής, τόσον εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τὸν νέον, ὥστ' ἐλησμόνησε παντελῶς τὸν προφήτην καί ... ὦ φρίκη! ἔπιεν οἶνον αὐτὸς ὁ αὐστηρὸς τοῦ Κορανίου τηρητής, ὁ οὐδὲ σταγόνα θεὶς ἐπὶ ζωῆς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Ὦ! εἴθε νὰ μὴ ἀπολέσῃ δι' αὐτὸ τὸν Παράδεισόν του τὸν πλήρη ὀρέων πιλαφίου καὶ ποταμῶν μέλιτος...

Οἱ δύο Ὀθωμανοὶ μετὰ τὸ γεῦμα, ἐπιβάντες τῆς λέμβου ὑπέστρεψαν εἰς τὸ πλοῖον. Τὴν αὐγὴν ἐξῆλθον, ἐτακτοποίησαν ἐσπευσμένως τοὺς λογαριασμούς των· καὶ ἡτοιμάσθησαν πρὸς ἀπόπλουν ἀφ' οὗ θερμῶς ἱκέτευσαν τὸν νέον Ἕλληνα νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ *κονάκι* των, ἂν ποτε μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὸ πεφοβισμένον βλέμμα των κίνδυνον πανταχοῦ διέβλεπε. Ποῖον ἐπὶ γῆς κέρδος ἠδύνατο νὰ ἀμείψῃ τὸν τρόμον αὐτῶν καὶ τὴν ἀγωνίαν ἂν ἔμενον ἐν Νιάδα; Καὶ ἂν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν προστατευσάντων αὐτοὺς ἐπήρχοντο ἄλλοι *κομιτατζῆδες*;...

Ἐν ᾧ μετ' ὀλίγον τὸ πλοῖον ἠμιφορτωμένον, ἀναπετάννυε τὰ ἱστία καὶ ἔτρεψε τὴν πρῷραν πρὸς τὸν Βόσπορον, ὁ γραμματεὺς ἀπέλυε τοὺς Βουλγάρους, οὐδὲν δικαίωμα ἔχων νὰ σύρῃ αὐτοὺς δεσμίους κατόπιν του, ὡς ἐνωμοτάρχης· οἱ κομιτατζῆδες ὅμως εἰρκτὴν καὶ δεσμὰ ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς φυλακῆς καθ' ὅλην τὴν νύκτα φαντασθέντες, ὡς εἶδον ἑαυτοὺς ἐλευθέρους ἐπήδησαν ἐπὶ τῶν σκελετωδῶν ἵππων των καὶ ἀπῆλθον καλπάζοντες πρὸς ἄλλους ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Βουλγαρίας...

Ὁ πάρεδρος, ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ Ῥῶσοι προχωρήσαντες μέχρι τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἑλληνικῆς κώμης πρὸς νότον τῆς Ἀγαθοπόλεως κειμένης, ὑπέστρεψαν εἰς Μηδείαν.

Αἱ χῶραι ἐκεῖναι ἕνεκα τῆς προελάσεως τῶν Βουλγάρων μέχρι Σωζοπόλεως ὀδυνηρὰν ἀπέκτησαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐπισημότητα. Εἶνε τὰ ἔσχατα ὅρια τῆς Θράκης ἐν τῇ Μαύρῃ Θαλάσσῃ, τὰ ἔσχατα ὅρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ εἶνε τόσον μακρὰν τῆς Ἑλλάδος καὶ τόσον ἐγγὺς τῆς Βουλγαρίας! Κεῖνται πρὸ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου· ἡ δυσώδης ἀναπνοή του φθάνει μέχρις αὐτῶν...

Ὦ ταλαίπωροι ὑπερόριοι Ἕλληνες, εἴθε ὁ ἀήρ, ὃν ἀναπνέετε, νὰ μὴ μαστισθῇ ποτὲ ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς σημαίας, εἴθε ὁ ἄρτος, ὃν τρώγετε, καὶ ὁ οἶνος, ὃν πίνετε, νὰ μὴ παραχθῶσι ποτε ἐκ βουλγαρικοῦ ἐδάφους, εἴθε ἡ θάλασσα, πρὸς ἣν παλαίετε ἀτρόμητοι, νὰ μὴ σᾶς κτυπήσῃ ποτὲ διὰ βουλγαρικῶν κυμάτων, ἢ τὸ χῶμα ὅπερ θὰ ῥιφθῇ διὰ τοῦ πτύου ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σας νὰ μὴ εἶνε βουλγαρικόν! ... Εἴθε νὰ σᾶς λυπηθῇ ὁ Θεός, διότι ἡ Ἑλλάς, ὦ δύστηνοι, ὦ ἐγκαταλελειμμένοι Ἕλληνες, δὲν δύναται, φεῦ! νὰ σᾶς σώσῃ!...

Αρ. Π. Κουρτιδης.

Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

Συνέχεια· ἰδε σελ. 453

Ἴσως τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐθεώρει μετὰ θλιβερᾶς καὶ ἀμφιβόλου τινὸς χαρᾶς τὴν πτῶσιν τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας· ἴσως ἐν μέσῳ τῆς νίκης τοῦ Μωάμεθ καὶ τῆς συγκλονήσεως τῆς Εὐρώπης ὠνειροπόλει τὴν ἐπάνοδον τῶν ἑλληνικῶν ἑορτῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀρχαίων χρόνων. Ἠὐχαρίστησε τὸν Μέδικον καὶ τοὺς Ἰταλοὺς νέους δι' ἣν μέριμναν ἐπεδείκαντο πρὸς τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ· ἡ δὲ γλῶσσα αὐτοῦ ἀπέπνεεν ὕψος τι καὶ πεποίθησιν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος.

—Νεανία, εἶπεν εἰς τὸν Μέδικον, καλῶς πράττεις θαυμάζων τὴν Ἑλλάδα· εἶσαι ἄξιος τοῦ πατρός σου, τὸν ὁποῖον εἶδον ἐν Φλωρεντίᾳ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀνωφελῶν συζητήσεων τῆς συνόδου. Εἶχε τὴν περιεργίαν νὰ μάθῃ τινὰς τῶν ἀληθειῶν τῶν σοφῶν ἡμῶν. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτο ὑπὸ τὸ δέον κατειλημμένη ὑπὸ τῶν ταπεινῶν μεριμνῶν τῆς χυδαίας πολιτικῆς· ἐσκέπτετο ἰδίως νὰ κυβερνήσῃ τοὺς συμπολίτας του, καὶ δὲν προσηλοῦτο εἰς τὰς μεγάλας ἰδέας τοῦ μεγίστου τῶν σοφῶν. Ἔλειπεν αὐτῷ ὁ καιρὸς πρὸς ἀπόκτησιν τῶν μεγάλων ἀληθειῶν· καὶ δὲν ἐνόει τὴν ἀναμόρφωσιν, ἣν προσδοκᾷ τὸ σύμπαν καὶ ἥτις δύναται καὶ πάλιν νὰ προέλθῃ ἐξ Ἑλλάδος.

— Αἰσθανόμεθα ἤδη, ἀπεκρίθη ὁ Μέδικος, πόσην δόξαν καὶ φῶς δύνανται νὰ παράσχωσιν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν αἱ τέχναι τῆς Ἑλλάδος· ἔλθετε εἰς τὴν Ἰταλίαν· κομίσατε τὴν γλῶσσάν σας καὶ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων νόων, ὧν εἴσθε ἄξιοι διερμηνεῖς· ὁ Λάσκαρις ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς πῶς αἱ Ἰταλικαὶ πόλεις δύνανται νὰ μιμηθῶσι τὴν εὐγένειαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ πλουτισθῶσιν ἐκ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ἀριστουργημάτων. Ἡ Ἑλλὰς θ' ἀναγεννηθῇ ἐν ἡμῖν· θὰ μεταβῇ εἰς τοὺς πέραν τῶν ὀρέων λαοὺς συναποφέρουσα τὰ γράμματα καὶ τὴν εὐγλωττίαν.

Μειδίαμα τοῦ γέροντος φιλοσόφου φαίνεται ἀναγγέλλον ὅτι τοιοῦτοι λόγοι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ τὰς ἐλπίδας.

— Θὰ συνομιλήσωμεν περὶ τούτου, εἶπε· περιμένω ἐδῶ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Βησσαρίωνος· ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τί προσφέρει εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῆς ὁποίας διττῶς ἀπεστάτησεν.

Ὁ Γεμιστὸς ἀπέφυγε νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, ὅπερ τόσον γενναίως εἶχεν ἀνοιχθῆ εἰς τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ· ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ βλέπῃ αὐτοὺς ἀκαταπαύστως, καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ μετ' αὐτῶν τινας τῶν μᾶλλον ἐξαιρέτων τοποθεσιῶν καὶ τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα, ἅτινα περικυκλοῦσι τὴν Κατάνην. Τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπαύριον, ἐν ᾧ ἡ πνοὴ τῆς ποντιάδος αὔρας ἐδρόσιζε τὸ φλέγον κλῖμα τῆς Σικελίας, οἱ φυγάδες ἀνεπαύοντο μετὰ μακρὰν πορείαν ἐπὶ μιᾶς τῶν ὀξειῶν κορυφῶν τῆς Αἴτνης. Ὁ Μέδικος καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ συνώδευον αὐτῷ, νεαρὸς δὲ μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, ὅστις μεγίζην ἐδείκνυεν ἔφεσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν, παρηκολούθει. Ἐκεῖ παρῆσαν μετὰ τοῦ Λασκάρεως καὶ τοῦ Γεμιστοῦ πλεῖστοι ἔνδοξοι Ἕλληνες, Ἑρμώνυμος ὁ Σπαρτιάτης, ὁ Ἀργυρόπουλος, τὴν ἀριστοτελικὴν παιδευθεὶς φιλοσοφίαν, Γεώργιος ὁ Τραπεζοῦντιος, περιβόητος διὰ τὰς συζητήσεις αὐτοῦ καὶ τὴν εὐγλωττίαν, Ἀνδρόνικος ὁ διδάσκαλος Λαυρεντίου τοῦ Μεδικίου, Δημήτριος ὁ Ἀθηναῖος, ὁ δεξιώτερος τῶν ἑρμηνευτῶν τοῦ Ὁμήρου, Θεόδωρος ὁ Γαζῆς, Μιχαὴλ ὁ Ἀποστόλης, ὁ θαυμαστὴς καὶ μαθητὴς τοῦ Γεμιστοῦ. Θέμα τῆς συνδιαλέξεως αὐτῶν ἦσαν πρόσφατοι ἐκ Βυζαντίου εἰδήσεις. Ὁ Μωάμεθ εἶχε μεταβάλει εἰς τζαμίον τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, εἰς χαρέμιον τὸ ἀνάκτορον τῶν Καισάρων. Ἀναρίθμητοι οἰκογένειαι ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς αὐτοκρατορίας του προσκληθεῖσαι μετέβαινον ν' ἀντικαταστήσωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκείνας, ἃς ὁ πόλεμος ἢ ἡ αἰχμαλωσία εἶχον ἐξολοθρεύσει ἢ διασκορπίσει· οἱ ἡττηθέντες διεφήλαξαν τὸ ὀρθόδοξον αὐτῶν δόγμα· καὶ ὁ Μωάμεθ παρέσχεν εἰς αὐτοὺς πατριάρχην, εἰς ὃν ἰδίαις χερσὶν ἐδώρησε ποιμαντορικὴν ῥάβδον. Ἄλλως, ὁ Σουλτάνος ἔμελλε νὰ καταβροχθίσῃ πάντα τὰ ἐρείπια τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἠπείλει τὴν Τραπεζοῦντα καὶ τὴν Πελοπόννησον, ὑποτελεῖς αὐτῷ γενομένας. Αἱ λεπτομέρειαι αὗται ἐπηύξανον τὴν ὀδύνην τοῦ Λασκάρεως.

— Τὸ ἀσθενὲς λείψανον τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐξέπνευσεν ὁλοσχερῶς· ὁ Μωάμεθ ἔπαυσε τὴν σφαγήν, ἀλλὰ μόνον ὅπως διατηρήσῃ ἐν τῇ δουλείᾳ εἰκόνα τινὰ τοῦ ἡττηθέντος λαοῦ· ἐν τῷ Βυζαντίῳ θέλει ὑπάρξει χριστιανισμὸς δοῦλος τοῦ Κορανίου, χριστιανὸς πατριάρχης ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ βεβηλωτοῦ τῶν ναῶν ἡμῶν· οὐδ' ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας τολμῶ νὰ ἐλπίσω τι.

Ἡ ὀδύνη ἐκείνη, ἣν πάντες οἱ συγκεκλημένοι φίλοι συνησθάνοντο, δὲν εἶχε μεταδοθῆ καὶ εἰς τὸν Γεμιστόν· οὗτος ὑπ' ἄλλης ἐφαίνετο κατειλημμένος σκέψεως καὶ ζωογονούμενος ὑπὸ ἐλπίδος, ἣν δὲν ὡμολόγει.

— Τί λαλεῖς, εἶπε περὶ καταστροφῆς καὶ δουλείας; ἐνθυμεῖσαι τοὺς λόγους, οὓς ἀπήγγειλεν ὁ ἱεροφάντης εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ, ὑπὸ τὴν λαμπὰς τῆς ἱερᾶς φλογός: Γρηγορεῖτε, ἐστὲ καθαροί; Ἡ Ἑλλὰς θνήσκει, διότι ἀπώλεσε τὰς παραδόσεις τῶν προγόνων της· θ' ἀνεβίου ἂν ἀνήρχετο εἰς τὰς ἱερὰς πηγάς, ἀφ' ὧν ἤντλουν οἱ πατέρες ἡμῶν.

Ἐν ᾧ ἐξεφράζετο οὕτω μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ μυστηρίου περιβεβλημένου ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπεν ἱεροφάντην τῶν Δελφῶν ἢ τῆς Ἐλευσῖνος· ἢ μᾶλλον τὸ ἄγριον ἐκεῖνο μέρος, ἐν ᾧ εἶνε συνηγμένοι οἱ Ἕλληνες, ἡ γειτνίασις τοῦ ἡφαιστείου ἀνεμίμνησκε τὸν Ἐμπεδοκλῆ μεριμνῶντα περὶ τῶν μεγάλων μυστηρίων τῆς φύσεως καὶ ἕτοιμον νὰ ὁρμήσῃ εἰς τὰς ἀβύσσους τῆς Αἴτνης.

Ἡ παράδοξος ἀφοσίωσις, ἥτις κατεῖχε τὸν Γεμιστόν, οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰς τέχνας ἀλλὰ καὶ τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ἦτο ἄνευ παραδείγματος, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰταλίᾳ. Ἡ πρὸς τὰ ῥωμαϊκὰ γράμματα ἀγάπη, ἀκαταπαύστως ἐξεγειρομένη ὑπὸ τῶν μνημείων καὶ τῶν ἐρειπίων, ἅτινα ἐπλήρουν τὸ ἀρχαῖον Λάτιον, ἀνεζωογόνει οὕτω τὰς ἀναμνήσεις τῆς πολυθείας· ἐν τοῖς χρόνοις δ' ἐκείνοις ἔζη ὁ Πομπόνιος Λαῖτος, ὅστις, ἐξ ἐνδόξου οἰκογενείας τῆς Νεαπόλεως καταγόμενος, προσέλαβε τὸ ὄνομα ἀρχαίου Ῥωμαίου, καὶ ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, φανατικῶν ὡς οὗτος πρὸς τὴν βέβηλον Ῥώμην, ἀνήγειρε βωμοὺς εἰς τὸν Ῥωμύλον καὶ ἐμιμεῖτο λαθραίως τὰ ἱερὰ ῥητὰ καὶ τὰς τελετὰς ὡς ἔψαλλεν αὐτὰς ὁ Ὀβίδιος.

Ὁ νεαρὸς Βέμβος πρὸ μικροῦ εἶχεν ἴδει τὸν Πομπόνιον ἐν Ἐνετίᾳ, ὅπου εἶχε καταφύγει, ἐπειδὴ ἡ φιλολογικὴ αὐτοῦ εἰδωλολατρεία κατέστησεν αὐτὸν ὕποπτον, ὡς καὶ ἄλλους τινὰς σοφούς, συνωμοσίας κατὰ τοῦ παπικοῦ θρόνου. Τῶν ἀναμνήσεων τούτων ἐμφορούμενος ὁ Βέμβος ἠκροᾶτο μετὰ πλείονος προσοχῆς τῶν λόγων καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Γεμιστοῦ, ἠκροᾶτο δ' αὐτῶν συντόνως, ἐλαφρῶς μειδιῶν, ἐν ᾧ ὁ νεαρὸς μοναχὸς τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, μάρτυς τῆς παραδόξου ἐκείνης σκηνῆς, ἔμενεν ἀκίνητος συνημμένας ἔχων τὰς χεῖρας, ὑπὸ ἀφώνου τρόμου σχεδὸν καταληφθείς.

Εἰς τὴν φαντασιοπληξίαν ταύτην καὶ τὰς ποιητικὰς εἰκόνας, αἵτινες πληροῦσι τὴν ψυχήν του παραδεδομένος ὅλως ὁ Γεμιστὸς ἐξακολουθεῖ μετ' ὀλίγον θερμῶς:

— Δὲν ἦτο, ὦ Ἕλληνες, θαυμασία ἡ ἰδέα τοῦ διδασκάλου ἡμῶν Πλάτωνος, ἡ οἰκίζουσα τὸ σύμπαν διὰ τόσων προστατευτικῶν πνευμάτων, ὑπὸ τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὸ αἰώνιον βλέμμα ὑπερτάτου θεοῦ; Ὦ, Λάσκαρι, σὺ ὁ θέλων νὰ μετενέγκῃς τὰς τέχνας ἡμῶν εἰς Ἰταλίαν, ἀνευρίσκεις ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, γενομένης βαρβάρου, τὸν Θεόν, ὅστις ἐν Ἑλλάδι παρεῖχε τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν εὐγλωττίαν; Τί θὰ κάμῃς ταριστουργήματα ἡμῶν, ἅτινα εἰς λαοὺς ἀπαιδεύτους τῶν ἀρχαίων ἡμῶν μυστηρίων, ἔσονται γράμμα νεκρὸν καὶ ἄγονον; Ὅτε ὁ Πλάτων ἐπεσκέψατο τοὺς σοφοὺς τῆς Αἰγύπτου, ἠρκέσθη νὰ θαυμάσῃ τὸ σχῆμα τῶν ἐπὶ τῶν μετόπων τῶν ναῶν κεχαραγμένων χαρακτήρων καὶ συμβόλων; δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτῶν καὶ τὸ μυστήριον; Τί εἶνε αἱ τέχναι ἡμῶν κεχωρισμέναι τῆς λατρείας καὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν τοῦ βίου τουτέστι τῶν πατέρων ἡμῶν; Ἐνθυμεῖσθε τὰς λέξεις ταύτας, ἃς Ῥωμαῖός τις ἔγραφε πρὸς φίλον του: Μεταβαίνεις εἰς Ἀθήνας, λάτρευσον λοιπὸν τοὺς Θεούς. Ὦ! Λάσκαρι, δὲν ἠσθάνθης ἴσως τὴν ἰσχυρὰν ταύτην ἑνότητα τῶν ἀναμνήσεων καὶ τοῦ πνεύματος ἡμῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν παραδόσεων, οὗ ὁ κατὰ τὸ ἡμισυ ἀλλοδαπός,

ὁ ἐν μέσῳ τῶν ματαίων ἐρίδων τοῦ Βυζαντίου, εἰς τὰ ἔσχατα ὅρια τῆς Θρᾴκης κρατούμενος, μακρὰν τῶν ἱερῶν ἡμῶν ὀχθῶν. Ἂν κατῴκεις τὰς Ἀθήνας, ἂν τὰ βλέμματά σου ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου συνήντων τὸν Παρθενῶνα, ἂν ἐνόμιζες ὅτι ἀνεύρισκες τὰ ἴχνη τῶν βημάτων τοῦ θείου Πλάτωνος, ἂν καὶ αὐτὰ τὰ ἐρείπια σοὶ ἐφαίνοντο ἀθάνατα καὶ ἅγια, οὐδαμῶς θὰ περιέστελλες τὸ πνεῦμα τῶν πατέρων ἡμῶν εἰς μόνην τὴν περὶ τὰς τέχνας καὶ τὸν λόγον τελειότητα! Ἡ εἰκὼν αὐτὴ τοῦ καλοῦ, ἣν βλέπομεν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν, καὶ ἣν θέλεις νὰ γνωρίσῃς εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Δύσεως, ἀγνοεῖς ὅτι εἶνε ἀντίγραφον τοῦ θείου χειρογράφου ὅπερ ἀναγινώσκεται ἐν τοῖς οὐρανοῖς; Ὑψώσωμεν τὰς πτέρυγας τῆς ψυχῆς ἡμῶν πρὸς τὴν οὐρανίαν ταύτην καλλονὴν καὶ τότε θέλομεν ἀνεύρει αὐτὴν ζωηροτέραν καὶ ἀληθεστέραν ἐν ταῖς παραδόσεσι καὶ τῇ ποιήσει τῶν πατέρων ἡμῶν.

Ἐν ᾧ οὕτως ὡμίλει, ὁ νέος Μιχαὴλ Ἀποστόλης ἐφαίνετο ὁμοίως ἐξαπτόμενος ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐτοῦ ἦτο μᾶλλον συνεσταλμένος ἢ ὁ τοῦ γέροντος. Μετὰ τοῦ φαντασιώδους πόθου ἀνεμίγνυτο ἡ ἀμφιβολία· ὡς γοητευτικὰς ὑποσχέσεις διέβλεπεν ὅσα ἡ φλογερὰ φαντασία τοῦ γέροντος Πλατωνικοῦ ἐπραγμάτου ἐκφράζουσα. Δὲν εἶχε πεισθῆ, εἶχε συγκινηθῆ. Πρὸ πάντων συνεμερίζετο τὴν περιφρόνησιν ἐκείνην, ἣν οἱ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου ἐδείκνυον πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν Λατίνων.

—Τὸ κατ' ἐμέ, εἶπεν, ἂν καὶ δὲν ἐλπίζω τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος ἐκπνεούσης ὑπὸ τὰς πληγὰς τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας, δὲν θὰ ζήσω ἐν τῇ Δύσει. Προτιμῶ ν' ἀποσυρθῶ ἔν τινι τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐν Κύπρῳ ἢ ἐν Κρήτῃ. Τί θέλομεν πράξει ἐν μέσῳ τῶν λαῶν τούτων, ξένων πρὸς τὰς τέχνας ἡμῶν; Πότε θὰ διασκεδασθῇ ἡ ἀγνοια τῆς Εὐρώπης, ἐν μέσῳ τῶν διαιρούντων αὐτὴν πολέμων; Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ῥώμης, ἥτις καὶ αὕτη βάρβαρος δύναται νὰ λεχθῇ συγκρινομένη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, εἴκοσι λαοὶ ἀνηγέρθησαν ἐν ταῖς ἥττον ἀξέστοις γλώσσαις αὐτῶν ἀνευρίσκονται τὰ συντρίμματα τοῦ ἰδιώματος τῶν Ῥωμαίων.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τὴν προτοχὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπέσπασαν οἱ τόνοι τῆς φωνῆς περιηγητοῦ, ὅστις κατήρχετο τὸ ὄρος μέλπων στίχους τινὰς τοῦ Δάντου, οὗς ἡ ἐμφυτος τοῦ θαυμασμοῦ ὁρμὴ εἶχε καταστήσει δημοτικοὺς παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἰταλίας· ἀπήγγειλε τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ἀρχὴν τοῦ ποιητοῦ: «Τὸ γλυκὺ χρῶμα τοῦ ἀνατολικοῦ σαπφείρου, ὅπερ ἔλαμπεν ἐν τῷ φωτὶ διαυγοῦς ὁρίζοντος μέχρι τοῦ πρώτου κύκλου τοῦ οὐρανοῦ, παρέσχεν εἰς τὸ βλέμμα μου πάσας τὰς ἡδονὰς· εὐθὺς ὡς ἐξῆλθον τῆς νεκρᾶς ἐκείνης ὁμίχλης, ἥτις ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ψυχήν μου».

Τοὺς στίχους τούτους, οἵτινες ἐφαίνοντο ὡς εὔνους προρρησις, παρέχοντες τόσον λαμπρὰν εἰκόνα τῆς ἐξεγέρσεως τῶν τεχνῶν ἐν τῇ Δύσει, ὡς ἤκουσαν οἱ Ἕλληνες φυγάδες καὶ οἱ νέοι Ἰταλοὶ ἔμειναν ἐπί τινας στιγμὰς ἄφωνοι ἐκ θαυμασμοῦ.

— Πιστεύετε, εἶπεν ὁ Μέδικος, ὅτι ἰδίωμα ἱκανὸν τοιούτων τόνων εἶνε ἀπαράσκευον νὰ δεχθῇ τὰς νέας ἐμπνεύσεις τῆς ἐπιστήμης τῶν Ἑλλήνων; Τὸ βλέπετε, ἐν μέσῳ τοὺς χάους τῶν βαρβάρων εἰσέτι ἠθῶν μας θεσπέσιόν τι πνεῦμα ἔμελψε παρ' ἡμῖν τὰ σχεδὸν θεῖα ταῦτα ᾄσματα. Πόσα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἂν τὰ μεγάλα πρότυπα καὶ τὸ ὡραῖον τῆς Ἑλλάδος πνεῦμα ἐφώτιζον ἡμᾶς;

Ὁ Λάσκαρις κατανοῶν τὸν Δάντην ὅσον καὶ τὸν Ὅμηρον, κρίνων δὲ πάντα διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, διότι πάντα ἡδύνατο νὰ συγκρίνῃ, ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὅπως ἐξελέγξῃ τὴν πλάνην τοῦ Γεμιστοῦ· στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτόν:

—Ἤκουσας, εἶπε, τὴν ἀπάντησιν, ἣν οἱ αἰῶνες ἀπευθύνουσι πρὸς τὸ σύστημά σου· νέα ἐποχὴ ἐγεννήθη πρὸ πολλοῦ διὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Ἔχει τὴν θρησκείαν της, τὴν ποίησίν της, τὰς ὑψηλὰς αὐτῆς ἀληθείας, τὰς δημώδεις αὐτῆς δοξασίας· δύναται νὰ δέχηται εἰσέτι διδασκαλίας καὶ πρότυπα· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ παρελθόν, ὅπερ δὲν ὑπάρχει πλέον, καὶ νὰ μεταμορφωθῇ εἰς ἄλλην ἐποχήν. Εἰς τοὺς ἀρχαίους ἡμῶν ἀγῶνας, οἱ ἀγωνιζόμενοι δὲν ἵσταντο τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἥρπαζον τὴν ἱερὰν λαμπάδα. Ὥρμων μετὰ πλείονος ζέσεως καὶ ἡ φλὸξ ἀνεζωογονεῖτο ταραττομένη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· τοῦτο εἶνε εἰκὼν τῆς ἀμίλλης, ἥτις πρέπει νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς λαοὺς ἐν τῷ σταδίῳ τῶν τεχνῶν καὶ τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἔληξεν· ἀλλὰ θὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ μακρὸν τῆς φαντασίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τῶν μνημείων καὶ τῶν ἀναμνήσεων, ἃς ἀπέλιπε· θὰ γείνωμεν διερμηνεῖς τῆς σοφῆς ἐκείνης ἀρχαιότητος· θὰ δημοσιεύσωμεν τὰ θαυμάσια αὐτῆς· καὶ ἂν εὑρίσκηται ἐν τῷ πλήθει εὐτυχές τι πνεῦμα, ἁμὰ ψαύσῃ αὐτὸ ἡ πνοὴ τῶν λόγων ἡμῶν, θὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸ ἀνυψούμενον ὑπεράνω τῶν συγχρόνων καὶ ἑαυτοῦ.

— Ἠρχίσαμεν ἤδη τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, ἐπανέλαβεν ὁ Μέδικος· πανταχοῦ τῆς Ἰταλίας, ἀσχολοῦνται εἰς ἀνασκαφὴν τῶν ἐρειπίων καὶ εὕρεσιν τοῦ πνεύματος τῶν Ῥωμαίων. Ὁ Κοσμᾶς Μέδικος, ὁ πατήρ μου, εἶνε φίλος τῶν σοφῶν· συλλέγει διὰ μεγάλων δαπανῶν τὰ σπανιώτατα χειρόγραφα. Τὰ πλοῖα αὐτοῦ, ἅτινα ἐμπορεύονται ἐν Περσίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Ἰνδίαις πλειστάκις ἐκόμισαν βιβλία, ἅτινα ἐκτιμᾷ ὑπὲρ πάντας τοὺς θησαυρούς. Εἴθε νὰ σᾶς δεχθῇ! Εἴμεθα ἐν μέσῳ τῆς Ἰταλίας ὡς παιδία ἐγκαταλελειμμένα, πλανώμενα μέσῳ τῶν ἐρειπίων τῶν μεγάρων τῶν προγόνων ἡμῶν. Δείξατε εἰς ἡμᾶς τὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου, ὃν ἀνακαλύπτομεν καθ' ἑκάστην, κομίζοντες τὸν πλοῦτον, ὃν ὑμεῖς αὐτοὶ κατέχετε.

Ὁ Λάσκαρις ὑπέλαβε τότε:

— Δὲν πρόκειται ν' ἀνέλθητε εἰς τὰ ἤθη καὶ τὰς παραδόσεις τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων. Κατοικεῖτε τὴν Ἰταλίαν, ἀλλ' εἴσθε νέοι λαοί· οἱ ἱερεῖς ὑμῶν καὶ οἱ σοφοὶ ὁμιλοῦσι τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ τὰ πάντα μετεσλήθησαν, ἐκτὸς τῶν λέξεων ὧν ποιοῦνται εἰσέτι χρῆσιν καὶ αἵτινες ἀντιχοῦσι περὶ ἡμᾶς ὡς ἄγνως ἠχὼ τοῦ παρελθόντος. Ἀντὶ ν' ἀκολουθήτε δουλικῶς τὰ ἴχνη τῶν Λατίνων καὶ νὰ ἦσθε οἱ ἀντιγραφεῖς μιμητοῦ λαοῦ, τράπητε εὐθὺς πρὸς τὴν πηγὴν ἀφ' ἧς ἠντλησαν οἱ μεγάλοι αὐτῆς ἄνδρες. Ἡ ἀρχαία Ῥώμη εἶνε συγχρόνως καὶ λίαν ἔγγυς καὶ λίαν πόρρω ὑμῶν. Τὸ πνεῦμα αὐτῆς βαρύνει ὑμᾶς, τὸ ἡμέτερον θὰ σᾶς ἐμπνεύσῃ. Ἐν ταῖς τέχναις, ὡς ἐν τῷ βίῳ, ὑπάρχει αἰωνία τις ἀλήθεια καὶ παροδικοὶ τύποι. Ἡ ἀλήθεια εἶνε πᾶν τὸ συγκινοῦν τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, τὰ λοιπὰ εἶνε ἔνδυμα παραλλάσσον κατὰ τὴν ἐποχὴν καὶ ἀκολουθοῦν τὰς ἰδιοτροπίας τῆς συνηθείας. Εἶνε δὲ πλάνη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ν' ἀγαπῶμέν τινας τῶν μεταβλητῶν καὶ δευτερευόντων τούτων τύπων καὶ νὰ ἐκλαμβάνωμεν αὐτοὺς ὡς αὐτὴν τὴν πραγματικότητα.

— Βεβαίως, εἶπεν ὁ Βέμβος, δὲν διισχυρίζεσθε ὅτι φέρετε μεθ' ὑμῶν τὴν συνοδείαν τῶν ἀρχαίων μύθων τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ τότε εἰς τί θὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ἡ γνῶσις τῆς ἰδιοφυΐας τῶν προγόνων ὑμῶν, οἵτινες ἔζων ὑπὸ νόμους, ἤθη, θρησκευμα τόσον διάφορον τῶν ἡμετέρων; Θέλομεν τελεῖ, ὡς οἱ Ἕλληνες, τὰς θρησκευτικὰς ἐκείνας ἑορτάς, ἐν αἷς ἡ ποίησις ἀφειδῶς ἀνεβίβαζεν εἰς τὴν σκηνὴν τὰ ἀριστουργήματα, ἅτινα τόσον ἐθαύμαζον οἱ πρόγονοι ὑμῶν; Παριστάνουσιν ἐνίοτε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα ἐν ταῖς πέραν τῶν Ἀλπεων χώραις, τὰ μυστήρια τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας· ἀλλ' οἱ πεπαιδευμένοι ἄνδρες θεωροῦσι μετ' οἴκτου τὰς χονδροειδεῖς ταύτας ψυχαγωγίας. Πῶς εἶνε δυνατὸν ποτε νὰ φθάσωμεν τὰς πομπὰς ἐκείνας τῆς εἰδωλολατρίδος Ἑλλάδος, ἧς βλέπομεν ἔτι ἐδῶ τὰ λείψανα;

Συγχρόνως δὲ ὁ Βέμβος ἐδείκνυε μακρόθεν τὰ πελώρια ἐρείπια ἀρχαίου θεάτρου, ὅπερ καὶ σήμερον θαυμάζεται παρὰ τὸ Ταυρομίνιον· ἄθροισμα κιόνων κατὰ τὸ ἡμισυ συντετριμμένων εὐρὺν καὶ μεγαλοπρεπῆ περίβολον, ἐξ οὗ διεφαίνετο ἐν ἀπότπῳ ἐν τῷ βάθει, ἡ παραλία καὶ αἱ κορυφαὶ τῆς Αἴτνης.

— Ἀ! ἀγνοῶ, εἶπεν ὁ Λάσκαρις ἀν θ' ἀναγεννήσητε τὰ θαυμάσια τοῦ θεάτρου τῶν Ἀθηνῶν. Ἔπρεπε νὰ ἔχητε νικήσει τοὺς βαρβάρους, ὅπως ἀναπτύξητε, ὡς ὁ Αἰσχύλος, τὴν ἡτταν αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα ἔργα τῆς διανοίας δὲν ἐχοῦσιν ἀνάγκην νὰ ἐμπνέωσι μιμητάς, ὅπως ὦσιν ὠφέλιμα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Μικρὸν εἶνε εἰς λαόν τινα τοιαῦτα νὰ διδαχθῇ μαθήματα; Θὰ ἐξευγενίσωσι πάντων τὰ ἤθη, θ' ἀνυψώσωσι τὰ πνεύματα, καὶ θὰ μεταδώσωσι πανταχοῦ τὸν θερμὸν ἐκεῖνον ἐνθουσιασμόν, ὅστις προηγεῖται καὶ προπαρασκευάζει τὰ δημιουργήματα τῆς μεγαλοφυΐας. Δὲν ἐλπίζω ν' ἀπαλλαχθῇ ἡ Ἑλλὰς σήμερον τῶν βαρβάρων διὰ τῶν ἀναμνήσεών της. Ἀλλ'

ἂν ἡμέραν τινὰ ἀναβιώσῃ, τὴν ἀναβίωσιν ταύτην θὰ ὀφείλῃ ἀναντιρρήτως εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἃς ἐπὶ τόσους αἰῶνας διεφύλαξεν. Ἐν τῷ κόσμῳ δύο μόναι ὑπάρχουσι δυνάμεις, ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἰδέα· ὅσον ἄνισος καὶ ἂν φαίνηται ἀρχήθεν ἡ πάλη μεταξὺ τῶν δύο τούτων δυνάμεων, ἡ ἰδέα θριαμβεύει πάντοτε· διότι κατασυντρίβει τὴν ἰσχὺν καὶ μεταμορφοῖ τὴν βαρβαρότητα. Ἃς διατηρηθῶσι τὰ πολύτιμα συγγράμματα τῶν μεγάλων ἡμῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν σοφῶν· ταῦτα εἶνε τοῦ λοιποῦ τὸ μόνον ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ μεμακρυσμένη ἐλπὶς τῆς ἀπελευθερώσεώς της.

Οὕτω συνδιαλεγόμενοι ὁ Λάσκαρις καὶ οἱ φίλοι του ὑπέστρεφον πρὸς τὴν πόλιν, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν εἰς Ἰταλίαν ἀναχώρησιν αὐτῶν. Εὐρὼν δὲ ἐπιστολὰς ἐκ Ῥώμης σταλείσας, αἵτινες ἀσθενεστάτας ἐκόμιζον παραμυθίας. Ἡ τύχη τοῦ Βυζαντίου ἦτο προεγνωσμένη ἤδη, ἀνεμένετο δ' ἐκεῖ ἡ εἴδησις τῆς ὑποδουλώσεως ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Βησσαρίων ἔγραφε πρὸς τοὺς ἄλλοτε συμπατριώτας αὐτοῦ μετ' ἐκφράσεως ἀληθοῦς ὀδύνης, ἀλλ' ἐν τούτοις μετὰ πικρίας τινός, ὡσεὶ μὴ εἶχεν εἰσέτι λησμονήσει τὰς ἔριδας τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου. Ἐθρήνει τὴν ἀναπόδραστον πτῶσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸν θρίαμβον τῶν βαρβάρων, τὴν κατὰ πάσης τῆς χριστιανωσύνης ὕβριν. Ἀνήγγελλεν ὅτι ὁ πάπας Νικόλαος ὁ Ε' εἶχεν ὁπλίσει πλοῖα πρὸς βοήθειαν τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας· ἀλλὰ συγχρόνως ὑπεδείκνυε πόσον ἡ σχισματικὴ τῶν Ἑλλήνων ἐπιμονὴ εἶχε πλήξει πάσας τὰς πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν ζῆλον ἐχούσας καρδίας.

«Ὑμεῖς ἠθελήσατε τὰ γενόμενα, προτιμήσατε ν' ἀποθάνητε διὰ τῆς χειρὸς τῶν βαρβάρων ἢ ν' ἀποκηρύξητε τὰς πλάνας ὑμῶν ἐν τῷ κόλπῳ τῶν ἀδελφῶν σας. Ὁ ὕπατος ἱεράρχης εἶπε περὶ ἡμῶν τὴν παραβολὴν τοῦ Εὐαγγελίου: Ἂν ἡ συκῆ μὴ φέρῃ καρπὸν εἰς τρία ἔτη, θὰ ἐκριζωθῇ καὶ θὰ βληθῇ εἰς τὸ πῦρ. Ἰδοὺ τὸ τρίτον ἔτος».

Ἐν τούτοις, ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ τῇ ἀπευθυνθείσῃ εἰς τὸν Λάσκαριν, ὁ Βησσαρίων ὑπισχνεῖτο εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας τὴν γενναίαν ὑποστήριξιν τοῦ πάπα, θερμοῦ τῶν τεχνῶν προστάτου. Παρώτρυνε συντόνως τὸν Λάσκαριν νὰ μεταβῇ εἰς Ῥώμην· κατέληγε δὲ λέγων ὅτι καὶ αὐτὸς μεθ' ὅλας τὰς πολυειδεῖς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ τὰς σπουδαίας ἐντολάς, αἵτινες ἀνετίθεντο αὐτῷ, δὲν παρημέλει τὰ γράμματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ ὅτι ἐνησχολεῖτο εἰς αὐτὰ καὶ κατὰ τὰς εἰς αὐλὰς ἡγεμόνων πρεσβείας αὐτοῦ.

Ἑτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Βησσαρίωνος ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν πρῴην διδάσκαλον αὐτοῦ, τὸν σοφὸν Γεμιστόν. Οὐδεμίαν περιεῖχε μομφήν, οὐδεμίαν σκέψιν περὶ τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὸν θερμὸν ὀπαδὸν τοῦ Πλάτωνος πλανῶν.

«Ἀρ' οὐ ἐξωρίσθης τῆς Ἑλλάδος, ἔγραφεν, ὁ Βησσαρίων, ἐλθὲ εἰς Ῥώμην, ὅπου θὰ εὕρῃς ἄσυλον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ.»

Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐπιστολῆς ἀφῴρα εἰς πολλὰ ζητήματα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, περὶ ὧν τὰ μέγιστα ἐμερίμνα ὁ πολυμαθὴς καρδινάλιος, καὶ περὶ ὧν συνεβουλεύετο τὸν ἄλλοτε διδάσκαλον αὐτοῦ.

[Ἕπεται συνέχεια]

(VILLEMAIN).

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 465].

Ὡς εἶδε τὸ θέαμα ἐκεῖνο ὁ ἰατρὸς ἐσταμάτησεν. Ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του ὡσεὶ ὅπως καταστείλῃ τοὺς σφοδροὺς αὐτῆς παλμοὺς καὶ ἔκλινε πρὸς ἕνα τῶν λοιμιώντων, ὅστις συνεστρέφετο εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἡ νόσος εἶχε καταβάλει αὐτὸν καὶ ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ. Ὁ ἰατρὸς ἔσεισε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ μετέβη εἰς ἄλλον, ἔπειτα εἰς τρίτον... Τέλος ἐσταμάτησε πλησίον νέου ῥωμαλέου, οὗτινος τὸ ὑαλῶδες βλέμμα καὶ οἱ ἐρρικνωμένοι βραχίονες ἀνήγγελλον ἤδη τὴν ἔλευσιν τοῦ θανάτου.

— Αὐτὸς θὰ ζήσῃ, εἶπε.

Καὶ πράγματι, ἔζησεν. Ἔζησεν ὅπως μετ' ὀλίγον κομίσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ ἄγγελμα τῆς ὡς ἐκ θαύματος ἰάσεώς του. Δύο ἄλλοι παρηκολούθησαν αὐτόν, ἔπειτα τέταρτος, ἔπειτα πέμπτος. Ὁ ἰατρὸς ἀνεῦρε διὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς μεγαλονοίας αὐτοῦ ἀνέλπιστα θεραπευτικὰ μέσα κατὰ τῆς νόσου· εἶχε νικήσει τὴν πανώλη. Ἐπὶ ἑκατὸν δυστυχῶν, οὓς ἡ πανώλης εἶχε πλήξει ἔσωσεν εἴκοσι δύο. Ἦτο θαῦμα.

Τὴν ἡμέραν μετέβαινεν ἀπὸ ἑνὸς ἐπιθανατίου εἰς ἕτερον, παρατηρῶν ἐν αὐτοῖς τὴν πορείαν τῆς νόσου, ἐρωτῶν τὸ βλέμμα των, συμβουλευόμενος τὰς ἀρτηρίας των, ἐξηγῶν εἰς αὐτοὺς τὴν χρῆσιν τῶν φαρμάκων, ἐνθαρρύνων αὐτούς, ἐν τῇ γλώσσῃ των, ἐνίοτε διατάσσων.

Αἱ διαταγαὶ ἐκεῖναι ἔσωζον αὐτούς· καὶ ἐν τούτοις ἡ τυφλὴ εἰς τὸ πεπρωμένον πεποίθησις τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀνθίστατο κατ' αὐτοῦ καὶ ὁ ἰατρὸς ὀλιγώτερον ἐδυσχέραινε νὰ δαμάσῃ τὴν πανώλη ἢ νὰ κινήσῃ τὴν στυγνὴν καὶ ἠλιθίαν ἀδράνειαν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων. Ἐπάλαιε καθ' ἑκάστην κατὰ τῆς ἐπιδημίας καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἑκατοντάκις ἐσκέφθη ν' ἀπέλθῃ, καὶ ἔρριπτε βλέμμα πόθου πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Εὐρώπης· ἑκατοντάκις ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου τάφου ὅπως λάβῃ ἐν τῇ λέμβῳ τὴν θέσιν λοιμιώντός τινος, ὃν εἶχον φέρει.

Ἀλλὰ τότε ὅπως νικήσῃ τὸν καταλαμβάνοντα αὐτὸν ἴλιγγον ἔτρεχεν εἰς τὴν τράπεζάν του, εἰς στενὸν μεμονωμένον δωμάτιον· ἐκεῖ ἐν βιβλίῳ ἐσημείου καθ' ἑκάστην τὰς παρατηρήσεις, ἃς εἶχε κάμει, καὶ τὰς σκέψεις, αἵτινες κατεῖχον τὸ πνεῦμά του. Ἀνεγίνωσκε καὶ πάλιν τὰς ἀσυμπληρώτους ἐκείνας σημειώσεις, καὶ ἐνίσχυε τὸ ἐξασθενῆσαν θάρρος του εἰς τὸ ἡμιτελὲς ἔργον του.

Ἑκάστην ἑσπέραν ἐφαίνετο ἐκ τῆς παραλίας λάμπον τὸ φῶς τοῦ λαμπτῆρος· ἐκ τῆς λάμψεως ἐκείνης ἐγίνετο γνωστὸν ὅτι ἔζη, ὅτι εἰργάζετο, ὅτι διετύπου τὰς ἰδέας του καὶ παρεσκεύαζεν εἰς γιγαντιαῖον ἔργον τὴν λύσιν ἑνὸς τῶν σπουδαιοτέρων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ μεσονύκτιον ὁ λαμπτὴρ ἐσβένυτο, ὁ ἰατρὸς ἀνεπαύετο.

Τεσσαράκοντα ἡμέρας εἶχον ἤδη παρέλθῃ ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἀποστόλου ἐκείνου τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν ἑστίαν ἐκείνην τοῦ θανάτου. Ἐν συνεχεῖ ἐπαφεῖ εὑρισκόμενος πρὸς τὴν ἐπιδημίαν ὑφ' ὅλας τὰς μορφὰς καὶ πάντας τοὺς βαθμοὺς διετήρησε τὴν ὑγείαν του· εἶχεν ἀποδείξει διὰ τῆς εὐγλωττοτέρας τῶν μαρτυριῶν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἰσχυρισμῶν του. Ἡ πανώλης δὲν ἦτο μεταδοτική. Τίς θὰ ἐτόλμα τοῦ λοιποῦ νὰ τὸ ἀρνηθῇ;

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὡς καὶ τὰς ἄλλας οἱ φίλοι καὶ ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ εἶχον συνέλθει ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ οἰκίας τινὸς τοῦ Σταυροδρομίου ὅπως περιμείνωσι τὸ σύνηθες σύνθημα, τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φωτὸς εἰς τὸ στενὸν παράθυρον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει περιπόρφυρος ὀπίσω τῶν θόλων καὶ τῶν ἐλατῶν τοῦ σεραΐου. Εἶχε νυκτώσει καὶ τὸ φῶς ἐβράδυνε νὰ φανῇ. Ἤδη ἡ ἀνησυχία εἰσωλίσθαινεν εἰς τὰς ψυχάς, ἡ σιγὴ μόνη διηρμήνευε τὴν ἀγωνίαν ὅλων τῶν καρδιῶν. Τέλος τὸ παράθυρον ἐφωτίσθη· ἔζη εἰσέτι. Ὁ λαμπτὴρ ἦτο τὸ σύμβολον τῆς ζωῆς του. Ὁ θάνατος δὲν ἠδύνατο νὰ σβέσῃ τὴν μίαν χωρὶς νὰ σβεσθῇ καὶ τὸ ἄλλο...

Ἔζη, καὶ χαρὰ ἐπλήρωσε τὰς καρδίας αὐτῶν. Ἐσήμανε μεσονύκτιον καὶ τὸ φῶς ἐξηκολούθει φέγγον. Ἐξηκολούθησαν γελῶντες καὶ συνομιλοῦντες. Αἱ νύκτες παρέρχονται ταχέως ἐν Ἀνατολῇ. Ὁ λαμπτὴρ ἔφεγγεν εἰσέτι· ποτὲ δὲν εἶχε μείνει τόσον πολύ· ἡ δὲ σύζυγος ἔκαμε τὴν θλιβερὰν ταύτην παρατήρησιν. Ἀπεσύρθησαν ἡσύχως. Τὴν ἑσπέραν συνῆλθον καὶ πάλιν, ἀλλὰ τὸ φῶς δὲν ἀνεφάνη.

Τὴν ἐπαύριον μετηνέχθη εἰς Σταυροδρόμιον ὁ ἰατρός, καταπεπονημένος, σχεδὸν νεκρὸς ἐκ τῆς κοπώσεως. Ἀλλ' ἡ πανώλης δὲν εἶχε προσβάλει αὐτόν. Ἐθεραπεύθη, ἀνέλαβε τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν σπεύσας εἰς ἄλλους κινδύνους, ἐν Δρέσδῃ, ἀπέθανεν.

Ὁ γενναῖος οὗτος ἰατρὸς ὠνομάζετο *Ἀρσένιος Βουλάρδος*.

***

Ὁ Πύργος οὗτος ὡς Πύργος τοῦ Λεάνδρου ἀναμιμνήσκει τὸν ἔρωτα, ὡς Πύργος τῆς Βασιλοπούλας τὴν πατρικὴν στοργήν, ὡς Πύργος τῆς Πανώλους, τὴν ἀπαισίαν καὶ βροτολοιγὸν νόσον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξοχον αὐταπάρνησιν. Ὁ σκαιὸς οὗτος Πύργος ἔπρεπε νὰ ἐπικληθῇ Πύργος τῆς Θυσίας».

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Τὸν εἴδατε τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ἐφιλοτιμεῖσθε τίς νὰ περικοσμήσῃ μὲ τὰ ἐξευτελιστικώτερα τῶν ἐπιθέτων;

Εἴδατε πῶς μετὰ προθυμίας καὶ χαρᾶς, μετὰ τυμπάνων, σημαιῶν καὶ ἀσμάτων πολιορκεῖ τὰ στρατολογικὰ γραφεῖα ὅπως προσφέρῃ καὶ τὴν ὕπαρξίν του αὐτήν, ὕπαρξιν, ἐξ ἧς τίς οἶδε πόσαι ἄλλαι ὑπάρξεις ἐξαρτῶνται καὶ τὴν στέρησιν τῆς ὁποίας τίς οἶδε πόσαι *μαυροφόραι* θὰ θρηνήσωσιν;

Ἀλλ' ὄχι! οὐδεὶς συλλογίζεται τὸν θάνατον. Οἱ ἐνθουσιῶντες διὰ μίαν ἰδέαν καὶ πολεμοῦντες ὡς ἱεροφάνται τοῦ πολιτισμοῦ καὶ οὐχὶ ὡς κτήνη μαστιγούμενα ὑπὸ τοῦ κτηνηλάτου αὐτῶν, μόνον φεύγοντας πρὸ τῶν βημάτων αὐτῶν θὰ ἴδωσι τοὺς ἐχθρούς των...

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀποθάνῃ τις, εἶνε θάνατος ὁ πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ἑλληνικῶν ὀνείρων ἀπαθανατισμός;

Καὶ ἂν τῶν ὀνείρων τούτων κλεισθῇ διὰ παντὸς ἡ μόνη Μακεδονικὴ θύρα εἶνε ἀρά γε τὸν Ἕλληνας ὁ βίος βιώσιμος;

Ἀνάστα, εὐγενὴς Ἑλληνικὴ φυλή! καὶ διὰ τοῦ θανάτου σου ἔστω αὐτοῦ δίδαξον τοὺς λαούς, οἵτινες καὶ ἐν ὅσῳ ἔζης διὰ σοῦ καὶ μόνης ἐδιδάχθησαν, τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ!...

Κατὰ τὰς κρισίμους ταύτας τῆς πατρίδος ἡμῶν στιγμὰς μία καὶ μόνη φωνὴ ἀκούεται ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἀφατριάστων πολιτῶν: «*χρησιμοποιήσατε τοὺς ἄνδρας*».

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἄνδρας, οἵτινες δύνανται νὰ ντιπροσωπήσωσι αὐτὴν καὶ νὰ ἐργασθῶσι θαυμασίως καὶ τελεσφόρως ἔν τε τῇ Τουρκίᾳ καὶ τῇ Εὐρώπῃ. Παύσατε προάγοντες καὶ διορίζοντες *βλάκας καὶ ψοφοδεεῖς* διότι ἔτυχε νὰ εἶνε εὐνοούμενοι.

Νὰ βλέπετε Ἕλληνας, οἵτινες ἰδιωτικῶς ἐργαζόμενοι θριαμβεύουσι καὶ νὰ μὴ τοὺς περιβάλλετε διὰ δυνάμεως; νὰ δημιουργοῦνται μόνοι των καὶ νὰ μὴ τοὺς χρησιμοποιῆτε, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τοὺς δημιουργήσητε διὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσητε;

Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ παύσῃ ἡ παλαιὰ καὶ ἐθνοφθόρος αὕτη πολιτικὴ καὶ τὴν χειραφέτησιν τοῦ ἔθνους ἀπὸ τῶν δυνάμεων θὰ παρακολουθήσῃ καὶ ἡ χειραφέτησις τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τῶν Βουλευτῶν.

Τὴν ἐνθυμεῖσθε, τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν πάντες σταυροκοπούμενοι ὑπεδεχόμεθα τὰ ἐκ Ῥωσσίας ἱερὰ ἄμφια;

Ἐνθυμεῖσθε ὅτε εἰς τῶν διαπρεπεστάτων ἀνωτέρων κληρικῶν ἐν ἐπισήμῳ ἡμέρᾳ καὶ πληθούσῃ ἐκκλησίᾳ κατέδειξε τὰ σχέδια καὶ ἐστιγμάτισε τὴν πλεονεξίαν καὶ ἀπιστίαν τῶν νεωτέρων τούτων Σκυθῶν, οἷα διηγέρθη θύελλα ἤτις *ἐξέσπασε* κατὰ τῆς κεφαλῆς... τοῦ ῥήτορος;

Ἤδη ἡ μυστηριώδης πολιτικὴ ἀπεκαλύφθη πλέον τοῖς πᾶσι καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὀχληρότερος ὁ μέγας τῆς παρὰ τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων ἐκκλησίας κώδων!

«Ὁ Γαλαξειδιώτης Σπύρος Ῥαφτόπουλος ἢ Ζορμπᾶς πλοίαρχος *σκούνας*, θέλων νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ ἔθνος κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις προσφέρεται *ἀμισθὶ μετὰ τοῦ πλοίου του καὶ τριῶν τέκνων του καὶ μὲ κεφάλαιον 10 χιλιάδων δραχμῶν* ζητῶν νὰ τοποθετηθῇ καὶ εἰς τορπιλλοφόρον ὡς πλοίαρχος». Αὐτὸ λέγεται θυσία καὶ οὐχὶ τὸ ἡμισυ καὶ τὸ ὅλον τῆς μισθοδοσίας!...

Ἐπίσης ὁ Μακεδὼν καραγωγεὺς Δ. Χριστοδούλου ἢ Μυλωνᾶς προσέφερε τὸν ἑαυτόν του, τὸν ἵππον του καὶ τὸ κάρον του· δηλαδὴ ὅ,τι εἶχε.

Λέγεται ὅτι σκέψις γίνεται ὅπως χορηγηθῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον προνόμιά τινα εἰς τοὺς ἐπιστράτους καὶ κληρωτοὺς τοὺς ἔχοντας σπουδαίους λόγους ἀπαλλαγῆς.

Ἀλλ' ἐὰν ν' ἀπαλλαγῶσι δὲν πρέπῃ, διότι δίδεται τὸ κακὸν παράδειγμα καὶ ψυχραίνεται ὁ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἐξαιρέσεων παρατηρούμενος ζῆλος, ἐὰν νὰ ἀπέλθωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκ τῶν οἰκιῶν των ἐκεῖνοι ἕνεκα τῆς ἀπουσίας τῶν ὁποίων ἡ οἰκία καταρρέει, εἶνε σκληρόν, δύναται νομοθετικῶς νὰ εὑρεθῇ τι συμβιβάζον τὰ πάντα.

Τὸ ἁπλούστερον φαίνεται: οἱ ἔχοντες οἰκογενειακοὺς λόγους ἀπαλλαγῆς ἐν εἰρήνῃ—περιορισθησομένους κἄπως—ἐν πολέμῳ *νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν Ἑβδομάδα* τυπογραφικά τινα λάθη νὰ μὴ ἐκπλαγῶσι διότι τοῦτο θὰ συμβῇ ἐκ τοῦ ὅτι ἐπανεφάνησαν ἐλλείψει νέων τυπογράφων τὰ διοπτροφόρα ἐκεῖνα γεροντια τὰ τυπόνοντα τὴν ἐφημερίδα τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ Ὀθωνος ἂν μὴ τὰ διατάγματα τοῦ Καποδιστρίου...

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς συνεργάτας ἡμῶν ἴσως ἐν καιρῷ ἀντὶ τῶν προσελθόντων εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ἀπαριθμήσωμεν ὅσους —κατὰ τὴν φράσιν τοῦ σύρμου — *δὲν ἐπήρε τὸ σχέδιον*.

Τοῦτο εἶνε εὐκολώτερον· θὰ εἶνε τόσον ὀλίγοι!..

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Μανθάνομεν ὅτι ὁ ἐν Δρέσδῃ διαπρεπὴς μουσουργὸς κ. Πόλακ-Δάνιελ, λαβὼν ὡς βάσιν τὸν ἡμέτερον ἐθνικὸν ὕμνον, ἐφιλοτέχνησεν ἀρτίως λίαν ἐπιτυχῆ μουσικὴν σύνθεσιν, ὀνομασθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ fantaisie triomphale sur l'hymne national grec, καὶ ἀφιερωθεῖσαν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων. Ἡ μουσικὴ αὕτη σύνθεσις, καθ' ἣ ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν ἐκ Δρέσδης, ἀληθῶς ἐνθουσιᾷ τοὺς πάντας καὶ μάλιστα ὅταν ἦναι Ἕλληνες, ἀκούοντες τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν ὕμνον ἀνακρουόμενον, καὶ κρίνεται ὑπὸ τῶν εἰδημόνων ὡς ὄντως καλλιτεχνικὸν μελοποίημα.

Ἡ ἐν Ῥώμῃ Ἀκαδήμεια Lincei ἀνέλαβε τῇ βοηθείᾳ βασιλικῆς ἐπιχορηγήσεως νὰ δημοσιεύσῃ τὸν *Ἀτλαντικὸν Κώδικα* τοῦ Λεονάρδου da Vinci. Ὑπολογίζεται ὅτι τὸ ἔργον συντελεσθήσεται ἐντὸς ὀκτὼ ἐτῶν καὶ ἀπαιτήσει δαπάνην οὐχὶ μικροτέραν τῶν 96000 φρ.

Οἱ ἐφευρέται τοῦ *εὐευθάντου ἀεροστάτου* (aérostat dirigeable) τοῦ Chalais-Meudon κατώρθωσαν τῇ προσθήκῃ ἠλεκτρικῆς μηχανῆς περὶ τὸν ἕλικα νὰ τελειοποιήσωσιν ἔτι μᾶλλον τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐφευρεθὲν ἑλικοφόρον ἠλεκτρικὸν ἀεροστάτον. Οὕτω τῇ $^{10}/_{22}$ Σεπτεμβρίου ε. ἐ. ὥραν 4,30' μ. μ. ὁ λοχαγὸς Renard, ὁ ἕτερος τῶν ἐφευρετῶν ἐπιβιβασθεὶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐπὶ τοιούτου ἀερίου ἀκατίου κατηυθύνθη πρὸς Παρισίους. Οἱ ἀεροπόροι ἔπλευσαν μέχρι τῆς Billancourt πλησίον τῆς Point-du-Jour, τὴν δὲ 5 ὥρ. 20' τὸ ἀεροστάτον θαυμασίως εὐθυπλοοῦν ἐπανῆλθε πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως δεικνυόμενον ὑφ' ἑτέρου μικροῦ ἀεροστάτου προσδεδεμένου, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς σημαντήρ. Τὴν 5' ὥρ. 40' οἱ λοχαγοὶ ἔρριπτον τὰ σχοινία (guide-rope) εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ μηχανικοῦ, οἵτινες τοὺς ἀνέμενον καὶ κατέθεσαν εἰς τὴν ξηρὰν χειροκροτούμενοι ὑπὸ τοῦ συναχθέντος ἐκ τῶν περιχώρων πλήθους.

Ἐν Λονδίνῳ καὶ Παρισίοις συνεστήθη διεθνὴς χαλκογραφικὴ ἑταιρεία, ἧς σκοπὸς εἶναι ἡ πανομοιότυπος δημοσίευσις τῶν σπανιωτέρων καὶ σπουδαιοτέρων ἐκτυπωμάτων τοῦ 15ου καὶ 16ου αἰῶνος. Κατὰ τὸ καταστατικὸν θέλουσι ἀπαρτίζει αὐτὴν διακόσια πεντήκοντα μέλη πληρώνοντα ἐτησίως πεντήκοντα φράγκα. Τὰ ἀναδημοσιευθησόμενα χαλκογραφήματα θέλουσι τυπωθῇ ἐπὶ χάρτου πρὸς τοῦτο κατασκευασθησομένου καὶ εἰς ἀντίτυπα ἰσάριθμα πρὸς τὰ μέλη.

Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου ὑπουργὸς τῆς Γαλ-

λίας μέλλει νὰ διορίσῃ ἐπιπροπὴν ἐκ τριῶν ἀρχιτεκτόνων, ἥτις θὰ καταρτίσῃ τὸν γενικὸν προϋπολογισμὸν τῆς ὀργανώσεως καὶ ἀνοικοδομήσεως τῶν κτιρίων τῆς παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1889.

Ἡ Σύγκλητος τοῦ ἐν Βουδαπέστῃ Πολυτεχνικοῦ Σχολείου λαβοῦσα ὑπόψει τὰ ἑκάστοτε παράτονα τῶν ἐκ τῆς σχολῆς αὐτῆς ἀποφοιτώντων διὰ τὴν ἀκατάλληλον χρῆσιν τοῦ τίτλου τοῦ *Μηχανικοῦ* προέτεινεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὅπως τοῦ λοιποῦ ἀπονέμηται ὁ τίτλος τοῦ *Διδάκτορος τῶν τεχνικῶν Ἐπιστημῶν* εἰς τὸν ἀποπερατοῦντα τὰς ἐν τῷ Πολυτεχνικῷ Σχολείῳ σπουδὰς καὶ εὐδοκίμως ὑφιστάμενον τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις αὐτοῦ.

Ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας (Deutsche österreichische National Bibliothek) ἐκδίδεται ἐν Πράγῃ ὑπὸ τοῦ Ἑρμαννοῦ Weichelt συλλογὴ τῶν ἐκλεκτοτέρων ποιήσεων τῆς Αὐστριακῆς καὶ Γερμανικῆς γραμματολογίας ἀπὸ τῶν ραψῳδῶν τοῦ μεσαίωνος μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων. Ἐν αὐτῇ θέλουσιν ἀνατυπωθῇ πρὸς τῇ λυρικῇ, ἐπικῇ, τραγικῇ καὶ κωμικῇ ποιήσει πᾶς μῦθος, διήγημα ἢ μυθιστόρημα, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἔξοχον πόνημα τοῦ Γερμανοαυστριακοῦ καλάμου. Μέχρι σήμερον ἔχουσι τυπωθῇ τριάκοντα τέσσαρα τομίδια, ὧν ἕκαστον τιμᾶται 30 Kreuzer.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ τρίτου Συνεδρίου τῆς Ὠτολογίας, ὁ βαρόνος Leon Lenval ὥρισεν ἐν Νικαίᾳ βραβεῖον τριῶν χιλιάδων φράγκων ὅπως ἀπονεμηθῇ τῷ ἐφευρέτῃ τοῦ θεωρηθησομένου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μικροφώνου ἀρίστου καὶ εὐμετακομίστου ὀργάνου πρὸς βελτίωσιν τῆς ἀκοῆς τῶν πασχόντων βαρυηκοΐαν. Οἱ πρὸς τοῦτο διαγωνισθησόμενοι δέον νὰ ἀποστείλωσι πρὸ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1887 τὸ ἐφευρεθησόμενον ὑπ' αὐτῶν ὄργανον εἰς ἕνα τῶν ὑπὸ τοῦ τρίτου διεθνοῦς συνεδρίου τῆς Ὠτολογίας ἐκλεχθέντων κριτῶν.

Ὁ ἐν Βερολίνῳ Σύλλογος τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν (Feuerbestattung) ἀπεράσισε νὰ προσκαλέσῃ εἰς διεθνὲς συνέδριον πάντας τοὺς τοιαύτας ἀρχὰς πρεσβεύοντας περὶ τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν. Χρόνον δὲ συγκλήσεως ὥρισε τὸν μῆνα Αὔγουστον τοῦ ἐπιόντος ἔτους. Ὡς γνωστόν, πρῶτον τοιοῦτο συνέδριον συνεκροτήθη ἐν Δρέσδῃ τῷ 1876 ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ καθηγητοῦ Γοδοφρέδου Κίνκελ. Συνέπεια δὲ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ ἦτο ἡ ἀνέγερσις καυτηρίου νεκρῶν ἐν Γόθῃ.

Ἐδημοσιεύθη ἐν Λειψίᾳ τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ εἰκονογραφημένου λεξικοῦ τῶν νοθειῶν τῶν μέσων τῆς τροφῆς καὶ τῆς τέρψεως ὑπὸ τοῦ Ὄθωνος *Δάμμερ*. Τὸ τεῦχος τοῦτο περιλαμβάνει τὰ στοιχεῖα A καὶ B μέχρι τῆς λέξεως Butter (βούτυρον), εἶναι δὲ τὸ πέμπτον τοῦ ὅλου λεξικοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν ἀγγελίαν ἀπαρτισθήσεται ἐκ πέντε τευχῶν. Ἐν αὐτῷ ἐξετάζονται ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις καὶ κυρίως ὑπὸ χημικὴν ἔποψιν αἱ νοθεῖαι καὶ παραποιήσεις πάντων τῶν τροφίμων καὶ ἐμπορευμάτων, αἱ παραχαράξεις τῶν νομισμάτων, αἱ πλαστογραφίαι τῶν χειρογράφων κλπ. διὰ χρωματολιθογραφιῶν καταδεικνύεται σαφέστερον ἢ ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν πρὸς γνῶσιν τῶν πάντων περιγραφομένη ἀλλοίωσις.

Ὑπὸ τῆς Οὐγκρικῆς Ἀκαδημείας συνεστήθη ἐπιτροπὴ τῆς κλασικῆς φιλολογίας σκοποῦσα τὴν ἔκδοσιν τῶν κυριωτέρων φιλολογικῶν ἔργων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Ὡς πρῶτος δὲ τόμος τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης ἐξεδόθη ἐν Βουδαπέστῃ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Αἰμιλίου Thewrewk de Ponor ὁ Ἀνακρέων. Ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐδημοσιεύθη τὸ κείμενον τοῦ Τηΐου ποιητοῦ ἐν παραθέσει πρὸς τὴν οὐγκρικὴν μετάφρασιν μετὰ προεισαγωγῆς καὶ σημειώσεων.

Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρουσι τὸν θάνατον τοῦ Hans Canon ἐπιφανοῦς ζωγράφου ἐν Βιέννῃ. Γεννηθεὶς τῷ 1829 ἐκ Πολωνῶν γονέων ἐκληρονόμησε δυσπρόφερτον πολωνικὸν ὄνομα, ὅπερ ἀπηρνήθη ἀντὶ τοῦ εὐπροφέρτου Canon, ὑφ' ὃ εἶνε γνωστὸς ἀπὸ τοῦ 1853. Ἤρξατο τοῦ βίου του ὡς στρατιώτης, ὕστερον δὲ ἐπεδόθη εἰς τὴν ζωγραφικὴν ὡς μαθητής τοῦ Rahl καὶ ἐτελειοποίησε τὰς σπουδάς του ὑπὸ τὸν Delaroche καὶ τὸν Verne. Διεκρίθη ὡς σατυρικὸς ζωγράφος καὶ εἶτα ὡς προσωπογράφος. Ὕστερον δὲ ἀπεικόνισε καὶ τινα τῶν συμβάντων τῆς ἐκστρατείας τοῦ Sleswick-Holstein κατὰ τὸ 1864. Τὸ καλλίτερον δὲ τῶν ἔργων του εἶνε ἡ *περιφορὰ τοῦ βίου* εὑρισκομένη ἐν τῷ βιεννάϊῳ *Μουσείῳ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας*.

Ἐν Πκρισίοις γενομένων ἀνασκαφῶν εὑρέθη ἄγαλμα γυναικὸς θαυμασίας καλλονῆς καλλίστης τέχνης. Ἡ γυνὴ παρίσταται βλέπουσα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔχει δ' ἀναδεδεμένην τὴν κόμην, φύλλα δέ τινα μόνον στέφουσι τὴν κορυφὴν αὐτῆς.

Τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον διδαχθήσεται ἀπὸ σκηνῆς τοῦ ἐν Βουδαπέστῃ ἐθνικοῦ θεάτρου πρῶτον ἤδη οὐγγριστὶ ὁ Φαῦστος τοῦ Γκαῖτε κατὰ μετάφρασιν τοῦ γνωστοῦ ποιητοῦ Λουδοβίκου Δοκζύ.

Ἐξεδόθησαν. «Πίναξ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν» δαπάνῃ τῆς ἐν Τεργέστῃ ἀσφαλιστικῆς ἑταιρείας «Riunione Adriatica di sicurtà» ἐπιμελείᾳ δὲ τοῦ ἐν Ἀθήναις ῥέκτου πράκτορος αὐτῆς κ. Μιχαὴλ Π. Λάμπρου. Πωλεῖται ἀρ. 2,50 καὶ εὑρίσκεται εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα, εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἀσφαλιστικῆς Ἀδριατικῆς Ἑταιρείας ὁδὸς Σταδίου καὶ Παρθεναγωγείου (οἰκία Π. Λάμπρου). Διὰ τοὺς ἀσφαλιζομένους εἰς τὴν Ἑταιρείαν ταύτην ἡ τιμὴ εἶναι μόνον Δρ. 2.

«Ὀβεργιλίου Αἰνιάδος» βιβλίον δεύτερον μετὰ σχολίων τῶν δοκιμωτάτων σχολιαστῶν καὶ λεξιλογίου ὑπὸ Ὀ. Ἰ. Ἰασονίδου μέλους τοῦ Ὀξωνείου Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Η ΣΤΡΙΓΓΛΕΣ

Κατὰ Κεφαλληνεακὴν παράδοσιν.

Κατὰ τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τῆς νήσου Κεφαλληνίας, εἰς εἴκοσι περίπου λεπτῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν, ἐπί τινος συνδένδρου γηλόφου κεῖται τὸ χωρίον Σπαρτιά, ἓν τῶν ναυτικωτέρων καὶ πλουσιωτέρων ἄλλοτε τῆς νήσου ἐκείνης.

Ὁ σήμερον αὐτὸ ἐπισκεπτόμενος, πλήν τινων οἰκοδομῶν, αἵτινες μένουσιν ἔτι ὄρθιαι, οὐδὲν ἄλλο θὰ ἴδῃ μαρτυροῦν τὸν πάλαι πλοῦτον.

Καὶ ἦτο πράγματι πλουσιώτατον τὸ χωρίον ἐκεῖνο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ὀγδοήκοντα καὶ ἐπέκεινα πλοῖα του διέσχιζον τὰς θαλάσσας κομίζοντα εἰς αὐτὸ τὰ πλούτη τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως.

Ἀλλά, τί ἔμεινε νῦν ἐκ τῶν ὀγδοήκοντα ἐκείνων πλοίων;

Μία καὶ μόνη ἁλιευτικὴ λέμβος!....

Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου τούτου ὑπάρχουσι τρεῖς γνῶμαι. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην, ἄποικοι ἐκ Σπάρτης ἦσαν οἱ πρῶτοι αὐτοῦ κάτοικοι, ὀνομάσαντες αὐτὸ οὕτως εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐγκαταλειφθείσης πατρίδος. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, Κρῆτες πρόσφυγες, φεύγοντες τὴν μάχαιραν τοῦ Ὀθωμανοῦ, ἔδωκαν εἰς τὸ ὑπ' αὐτῶν συνοικισθὲν χωρίον τὸ ὄνομα τοποθεσίας τινὸς τῆς πατρίδος των. Καὶ κατὰ τὴν τρίτην, τὸ χωρίον ὠνομάσθη οὕτως ἔκ τινος εἰκόνος τῆς Θεοτόκου εὑρεθείσης εἰς τὴν ῥίζαν σπάρτου τινός, ἐν τῇ θέσει, ἐν ᾗ ὑπάρχει νῦν ὁ ναὸς τῆς *Παναγίας τῆς Σπαρτινιᾶς*. Καλόγηρός τις ἐπὶ πολλὰς νύκτας ἔβλεπε μακρόθεν, ὡς λέγει ἡ παράδοσις, φῶς ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ, ἔρημον τότε καὶ πλήρη σπάρτων, ἄχρις οὗ μεταβὰς ἔσκαψε καὶ εὗρε τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα, εἰς ἣν καὶ ἄχρι τῆς χθὲς ἔτι πολλὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀπεδίδοντο θαύματα.

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι πολλὰ σπάρτα φύονται ἐν τῷ γηλόφῳ ἐκείνῳ, καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανος ἡ ἐξ αὐτῶν παραγωγὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου.

Ὁ ναὸς τῆς *Παναγίας* ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν *Λυκιαρδοπούλων* ἢ *Ῥιτσιαρδοπούλων*, ὡς φέρουσι τὰ παλαιὰ ἔγγραφα, ἴσως ἐκ τινος *Ῥιτσιάρδου*, προπάτορος αὐτῶν χρηματίσαντος. Ἕτερος δὲ ναός, ὁ τοῦ *Ἁγίου Νικολάου*, κείμενος κατὰ τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τοῦ χωρίου, ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν *Παράδων*, καταγομένων κατά τι ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Κεφαλληνίας εὑρισκόμενον ἔγγραφον ἐκ δύο ἀδελφῶν Ἰσπανῶν, πρὸ πεντακοσίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν κατοικησάντων ἐκεῖ, οἵτινες καθολικοὶ ὄντες εἶχον οἰκοδομήσει, φαίνεται, ἰδίαν ἐκκλησίαν, ἐφ' ᾧ καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου αἱ τῆς ἄλλης οἰκογενείας γραῖαι ὀνομάζουσιν ἔτι περιφρονητικῶς *Φραγκοκκλησιάν*.

Οἱ υἱοὶ ἢ οἱ ἔγγονοι αὐτῶν ἀσπασθέντες τὸ ἀνατολικὸν δόγμα μετέβαλον καὶ τὴν ἐκκλησίαν των εἰς ἀνατολικὸν ναόν, διασκευάσαντες αὐτὴν καταλλήλως. Ἀλλὰ παρὰ τὸν ἀριστερὸν νάρθηκα ἔμεινε πλὰξ φέρουσα σιδηροῦν κρίκον, ἥτις, φαίνεται, ἐκάλυπτε πρὶν ὑπόγειον χρησιμεῦον ἀντὶ ὀστεοθήκης, ἀλλ' ἥτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν περὶ *Στριγγλῶν* παράδοσιν, ἣν διηγοῦμαι νῦν, ὡς ἤκουσα παρά τινος τῶν ἐγγόνων τοῦ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ καταστροφὴν αὐτῶν συντελέσαντος.

Ὁ Νικόλαος Πανᾶς Σκουβούλης ἦτο ὁ ἀγαθώτερος γέρων τοῦ ἡμετέρου χωρίου.

Παιδίον ἔτι ἐθαύμαζον τὸ εὐθυτενὲς ἀνάστημα, τοὺς λευκοὺς ὀδόντας καὶ τὴν χιονώδη γενειάδα τοῦ ἐνενηκονταετοῦς ἐκείνου ναύτου.

Διότι ὁ Νικόλαος Σκουβούλης ἦτό ποτε εἰς τῶν ἀρίστων ναυτῶν τοῦ χωρίου. *Εἶχε φάγει*, ὡς ἔλεγε, *τὴν θάλασσαν μὲ τὸ κουτάλι*, καίτοι αἱ πελαγοδρομίαι του οὐδέποτε ἐξετάθησαν πέραν τῆς Μαύρης Θαλάσσης — *Μαύρη, παιδιά μου*, ἔλεγεν ἡμῖν, *διότι μαυρίζει καρδιές*, — ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς Μελίτης — ὅπου εἶχε μάθει νὰ καπνίζῃ *ποῦρα*, — ἀφ' ἑτέρου.

Ὁ γέρων Σκουβούλης ἠγάπα πολὺ τὰ μικρὰ παιδία. Ἐδέχετο ἡμᾶς εὐχαρίστως ἐν τῇ οἰκίᾳ του, μᾶς ἐθώπευεν, ἔδιδεν ἡμῖν καρπούς, — διότι εἶχε καλλιστον κῆπον καὶ πλήρη ὀπωροφόρων δένδρων — καὶ διηγεῖτο εἰς τοὺς θέλοντας ἐξ ἡμῶν ν' ἀκούσωσιν ἱστορίας καὶ μύθους, ἀλλὰ προθυμότερον ὅσα εἶχεν ἰδεῖ ἢ ἀκούσει ἐκεῖνος, ἢ ὅπως δήποτε ἀπέβλεπον εἰς τοῦ ἡμετέρου χωρίου τὴν ἱστορίαν, καὶ ἰδίως τοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἰονίου Δημοκρατίας ἐμφυλίους πολέμους καὶ τὰς προστριβὰς ἃς τότε κατέβαλλεν ὁ κόμης Ἀνασάσιος Μεταξᾶς, πατὴρ τοῦ ὑπὸ τοῦ Νικολάου Ἀννίνου συλληφθέντος καὶ καρατομηθέντος Καίσαρος, ὅπως ὑποδουλώσῃ καὶ τὸ χωρίον *Σπαρτιά*, ὡς εἶχεν ὑποδουλώσει τὸ εἰς εἴκοσι λεπτῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν κείμενον χωρίον *Κεραμιές*, ἔνθα εἶχεν οἰκοδομήσει καὶ τὰ ἀνάκτορά του — ἐκτεταμένον οἴκημα, ὅπερ ἀγορασθὲν ἐσχάτως ὑπὸ τῶν βαθυπλούτων ἀδελφῶν Βαλλιάνων, χρησιμεύει ἐν μέρει εἰς παιδαγωγεῖον, καὶ ἐν μέρει εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ διαμένοντος ἀδελφοῦ των: — Sic transit gloria mundi!... — Προκειμένου μάλιστα περὶ τῶν τοιούτων τοῦ εὐγενοῦς κόμητος ἀποπειρῶν, ὁ γέρων Σκουβούλης ἀνέφερε πάντοτε μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ εἰς ἐκεῖνον λεχθὲν ὑπό τινος γέροντος *Σπαρτινοῦ*, τοῦ Γερασίμου Λυκιαρδοπούλου Μπατίστα — συνοδεύσαντος μετ' ἄλλων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κόμητος τοὺς ὑπὸ τούτου προσκληθέντας *προσοτῶτας*: — «Γιὰ νὰ σ' ὁρίσω, σιὸρ Κόντε! ἢ κάθησε 'ς ταὐγά σου, ἢ — μὰ τὴν Παναγία τὴν Σπαρτινιά! — σοῦ δίνω μία *μουσκετιὰ* καὶ περνᾷ ἡ γαϊδοῦρα μου φορτωμένη κλήματα μέσαθέ σου!..» — Ἡ φοβερὰ αὕτη, ἐν τῇ ἁπλότητί της, ἀπειλή, συνοδευθεῖσα καὶ δι' ἐκφραστικωτέρας ἔτι χειρονομίας — διότι ὁ γέρων Μπατίστας ταῦτα λέγων ἔκλινε καὶ τὸ πυροβόλον καὶ ἐσκόπευσε τὸν κόμητα, — ἐπήνεγκε τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα. Ὁ εὐγενὴς κόμης *ἐκάθησεν εἰς ταὐγά του* καὶ ἀφῆκε τοὺς Σπαρτινοὺς ἡσύχους.

Ἀλλὰ περὶ τούτων ἴσως ἄλλοτε, διότι δὲν λησμονῶ ὅτι δὲν ἀνέλαβον νῦν νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τῆς μικρᾶς μου ἐκείνης πατρίδος, ἀλλὰ τὴν τῶν *Στριγγλῶν*, ἣν τελευταίαν διηγήθη ἡμῖν ὁ γέρων Σκουβούλης...

Ἡμέραν τινά, μεταβάντες εἰς τὴν οἰκίαν του, εὕρομεν αὐτὸν παραδόξως ἄθυμον.

— Καλῶς ἤλθετε, παιδιά μου! εἶπε καὶ ἐκάθισεν ἡμᾶς πλησίον του. Δὲν εἶμαι καλά. Ἐπαραγέρασα, καὶ βλέπω πὼς κοντεύω νὰ ῥίξω τὴν ἄγκουρα. Ἔ! ἐπάτησα πλέον τὰ ἐνενήντα ἔξη! Ἐνενήντα ἕξη ἀπόθανε καὶ ὁ συχωρεμένος ὁ προπάππους μου. Νικόλα τὸν ἐλέγαν κ' ἐκεῖνον... Καί, ἀφοῦ τώρα τὸν ἐθυμήθηκα, καθήσετε ἥσυχα νὰ σᾶς πῶ τί τοῦ ἐσυνέβηκε μὲ δύο Στρίγγλες, ὁποῦ ἦταν μία φορὰ ἐδῶ. Θέλετε;

— Πές μας, μπάρμπα Νικόλα, πές μας! εἴπομεν μιᾷ τῇ φωνῇ.

— Καλά! Ἀκούσετε: Εἴδετέ ποτε εἰς τὴν ἐκκλησιά μας, τὸν ἅϊ Νικόλα, ἕνα κουλοῦρι σιδερένιο, ὅπου εἶναι ἀπουκάτου ἀπὸ τὸ ζερβὶ *μπαγκάρι*;

— Τὸ εἴδαμε.

— Ἔ! ἐκεῖ, ἀπουκάτου ἀπὸ ἐκείνη τὴ πλάκα, ὁποῦ ἔχει τὸ κουλοῦρι, ἐθάψανε, ἀφοῦ πρῶτα ἐκάψανε, δύο Στρίγγλες ὁποῦ ἤτανε τότες εἰς τὸ χωριό μας.

— Στρίγγλες! ἀνεκράξαμεν διαστείλαντες τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ μὲν ἐκ θαυμασμοῦ, τὸ δὲ ἐκ φόβου.

— Ναί, ναί! Στρίγγλες! ὁποῦ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰς εἴξεύρῃ καὶ ὁ προπάππους μου ταῖς ἔβγαλε 'ς τὸ φανερό.

— Πῶς;

— Ὁ προπάππους μου ἤτανε κ' ἐκεῖνος 'ς τὰ νειάτα του ναύτης καὶ ἀπὸ τοὺς καλλίτερους ὁποῦ ἤτανε τότε εἰς τὸ χωριόμας. Ἀφοῦ ὅμως ἔγέρασε καὶ δὲν ἐμπόρεῖε νὰ ταξειδεύῃ ἄλλο, ἤρθε καὶ ἐκατακάθησε ἐδῶ 'ς τὴν πατρίδα. Ἀγόρασε καὶ ἕνα κατακάκι καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐψάρευε, γιατὶ ἦταν καὶ ψαρᾶς ἀπὸ τοὺς πρώτους. Λίγα ψάρια τοῦ ἐγλυτώνανε, σὰν ἤθελε ῥίξει τὸ *παραγάδι*. Τὸ βράδυ, ἔδευε τὸ κατάκι του 'ς τὸ *Στεφάνι*, ἔκλεῖε τὰ κουπιά του, τὰ πανιά του καὶ τ' ἄλλα του σύνεργα εἰς τὸ ἐκκλησιδάκι τοῦ ἅϊ Νικολάου, ὁποῦναι κάτου 'ς τὸν *Κληματοιά*, ἔκανε τὸ σταυρό του καὶ ἐρχότουνε 'ς τὸ σπίτι. Τὸ πρωὶ πάλε 'ς τὸ ψάρεμα.

Αὐτὴν τὴν ζωὴ τὴν ἔκανε χρόνους. Μά, μίαν ἡμέρα πηγαίνοντας νὰ λύσῃ τὸ κατάκι του, τοῦ ἐφάνηκε πὼς ἤτανε δεμένο ἀλλοιώτικα, ἀφ' ὅ,τι εἶχε τὸ δέσει ἐκεῖνος. Ἐτοῦτο τοῦ ἐκακοφάνηκε, γιατὶ ἤτανε καλός, μὰ ἀνέγγιαγος. Μπά! εἶπε μὲ τὸ νοῦ του, ἂν ἤθελε κανένας τὸ κατάκι μου, ἂς ἤθελε μοῦ τὸ γυρέψει, καὶ τοῦ τὄδινα μὲ ὅλην μου τὴν καρδιά. Μά, νὰν τὸ πάρῃ μονάχος του, δὲν ἔκαμε καλά. Καθὼς ἐγὼ δὲν πειράζω κανένα, δὲν θέλω καὶ ἄλλος νὰ μὲ πειράζῃ.

Πρὶν ὅμως εἰπῇ καὶ εἰς κανένα τίποτε, ἠθέλησε νὰ βεβαιωθῇ καλά! Τὸ βράδυ λοιπὸν ἔβαλε σημάδι 'ς τὸ δέσιμο, καὶ τὴν αὐγὴ ὅταν ἐξαναπῆγε εὕρηκε τὸ σημάδι χαλασμένο καὶ τὸ δέσιμο ἀλλοιώτικο. Τότες ἐβεβαιώθηκε πλέον ὅτι κάποιος ἔλυσε τὸ κατάκι του. Ἀλλά, τί νὰν τὸ κάμῃ; Τὰ κουπιὰ καὶ τὰ πανιά, γιατὶ τὰ εἶχε σημαδέψει κ' ἐκεῖνα, τάβρηκε ὅπως εἶχε τ' ἀφήσει.....

Διὰ νὰ ἡσυχάσῃ τὸ νοῦ του, ἀποφάσισε νὰ παραμονέψῃ τὴ νύκτα. Ἦταν ἀλήθεια γέρος, ἀλλὰ τὸ αὐτί του δὲν ἴδρωνε ἀπὸ φόβο. Τὸ βράδυ λοιπόν, ἀφοῦ ἐδείπνησε, ὁρμαθώθηκε κ' ἐκατέβηκε 'ς τὸ γιαλό. Ἐμπῆκε μέσ' τὸ κατάκι, ἐκρύφθηκε ἀπουκάτου 'ς τὰ δίκτυα καὶ ἐπερίμενε. Ἐπεράσανε μία, δύο, τρεῖς ὥρες καὶ ψυχὴ γεννημένη δὲν ἐφάνηκε. Μά, μὲ τὰ μεσάνυκτα, ἀκούει νὰ σέρνωνται φουστάνια. Σηκόνει λίγο τὸ κεφάλι του, καὶ τί νὰ ἴδῃ; Δύο γυναῖκες νὰ μποῦνε 'ς τὸ κατάκι του, νὰν τὸ λύσουνε καὶ νὰ ποῦνε: «*Δίγως ἄρμενα καὶ κουπιά, μία καὶ 'στὴν Μπαρμπαρά*». Καὶ ἀμέσως τὸ κατάκι ἐξεκίνησε μονάχο του καὶ ἔτρεχε σὰν σαΐτα.

Ὁ προπάππους μου ἐγνώρισε ἐκεῖνες τὲς γυναῖκες. Ἦταν δύο ἀδελφάδες, θυγατέρες τοῦ γέρο-Γρυπιώτη — ἔτσι ἐλέγοτουνε ἡ φαμελιά του. — Παναΐδες κ' ἐκεῖνοι. — Τὸ σπίτι τους ἦταν ἐκεῖνο τὸ χαλέπεδο, ὁποῦ εἶναι ὀπίσω ἀπὸ τὸν κῆπό σας — λέγει στραφεὶς πρὸς ἕνα ἐξ ἡμῶν. — Αὐτὲς δὲν εἴχανε πλέον κανένα, οὔτε πατέρα, οὔτε μάνα, οὔτε ἀδέλφια. Ἤτανε ἀκόμα νέες, ὡς τριαντάρες, καὶ ἐζοῦσανε τάχα μὲ τὴ δουλειά τους.

Ὁ προπάππους μου μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐφοβήθηκε ἀλλὰ ἐπερίμενε ἐκεῖ δὰ μαζωμένος νὰ ἴδῃ τὸ ἀποδησόμενον ἔχοντας τὸ ἕνα του χέρι εἰς τὸ στελέττο καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ πιστόλι. Δὲν ἐπέρασε μισὴ ὥρα καὶ τὸ κατάκι ἄραξεν εἰς τὴν Μπαρπαρά. Ἡ δύο γυναῖκες ἐβγήκανε καὶ τὸ ἔδεσαν ἐκεῖ εἰς μίαν ἄκρη. Ἔπειτα ἐχαθήκανε. Τότες καὶ ὁ προπάππους μου ἐβγῆκε καὶ ἔκοψε ἕνα κλαδὶ ῥοινίκι μὲ ὅλους τοὺς *γουρμάδες*. Ἔπειτα ἐμβῆκε πάλιν εἰς τὸ κατάκι, ἐκρύφθηκε καὶ ἐπερίμενε.

Τὸ χάραμά, νὰ σου, κ' ἐφανήκανε οἱ δύο ἀδελφάδες. Ἐπήδησαν εἰς τὸ κατάκι, ἔλυσαν τὸ σχοινὶ καὶ εἶπανε: «χωρὶς ἄρμενα καὶ κουπιά, μία καὶ 'ς τὸν *Κληματοιά*» (ποῦ καθὼς ξεύρετε εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ γιαλοῦ μας). Τὸ κατάκι ἔφυγε πάλιν πάνω σαΐτα, καὶ σὲ μισὴ ὥρα ἄραξεν εἰς τὴν *Κληματοιά*. Σ' τὸ δρόμο ὅμως, ὁ προπάππους μου ἤκουσε τὴν μίαν ἀδελφὴ νὰ λέγῃ τῆς ἄλλης: «Μωρὴ ἀδελφή, [illegible] αἵματα ἔχω πιομένα, ἀλλὰ [illegible] αἷμα ἐκείνου τοῦ παιδιοῦ ἀπόψε, ἔτσι γλυκό, ποτέ μου δὲν ἔπιά!»

Ἀπὸ τὰ λόγια ἐτοῦτα, ὁ προπάππους μου ἐνόησεν ὅτι αὐταῖς ἡ γυναῖκες ἤτανε δύο *στρίγγλες*, ὁποῦ κάθε νύκτα ἐπηγαίνανε εἰς τὴν Μπαρμπαρὰ καὶ ἐτρώγανε ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸν *Κληματοιά*, ἡ δύο ἀδελφάδες ἔδεσαν τὸ κατάκι εἰς τὸ ἴδιο μέρος ὁποῦ τὄβραν καὶ ἐπῆραν τὸν δρόμο τοῦ χωριοῦ.

Ὁ προπάππους μόυ ἐπερίμεινε καὶ ἐξεμακρύνανε, ὅσον ὁποῦ δὲν ἐφαινόντανε πλέον κ' ἐτότες ἐβγῆκε κ' ἐκεῖνος, ἔπῆρε τὸ

κλαρὶ τοῦ φοινικιοῦ καὶ ἐπῆγε σπίτι του· Ἐξημέρωνε Κυριακὴ καὶ δὲν εἶχε νὰ ψαρέψῃ τὴν ἡμέρα ἐκείνη.

Δὲν εἶπε εἰς κανένα τίποτε. Ἐπερίμεινε τὴν ὥρα τῆς λειτουργίας καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν ἐκκλησιὰ κρατῶντας τὸ φοινίκι κρυμμένο ἀπουκάτου εἰς τὸ *ταμπάρο* του.

Σὲ λίγο εἶδε καὶ τὲς δύο ἀδελφάδες ὁποῦ ἐμπήκανε καὶ ἐκαθήσανε εἰς μίαν ἄκρη, σὰν καλὲς χριστιανές.

Ὁ προπάππους μου εἴξεύρε καλά, ὅτι εἰς τὸ «Πάντων ἡμῶν» ἡ στρίγγλες ποτὲ δὲν μένουν μέσα στὴν ἐκκλησιά· τὸ λοιπόν, μόλις εἶδε [illegible] ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα βγαίνει 's τὴ μέση καὶ λέει: «Ἄρχοντες! κλεῖσετε καλὰ τὲς *πόρτες* καὶ μὴν ἀφήσετε κανένα νὰ ἔβγῃ ἔξω, διότι κάτι θὰ σᾶς εἰπῶ ἔπειτα ἀπὸ τὸ «*Πάντων ἡμῶν*».

Ἡ δύο ἀδελφάδες τότε ἠθέλησαν νὰ ἔβγουν προφασιζόμεναις ὅτι εἶχανε ἀνάγκην. Ἀλλὰ ὁ προπάππους μου ἔτρεξε κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ ἔτσι ἤθελαν καὶ δὲν ἤθελαν ἔμειναν μέσα.

Ὅταν ὁ παπᾶς ἔλεγε τὸ «Πάντων ἡμῶν», οἱ δύο στρίγγλες ἔπεσαν κάτω καὶ ἐκυλιόνταν σὰν γλυκοπιασμένες. Ἔβγαναν ἀφροὺς κόκκινους ἀπὸ τὸ στόμα, — ἤτανε τὸ αἷμα ὁποῦ εἶχαν πιομένο, — καὶ ἐφώναζαν σὰν νὰ τὴς εἴχανε τὸ μαχαῖρι 's τὸ λαιμό. Ὅσοι ἤτανε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησιὰ τὰ χάσανε, καὶ ἐρώτασε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον τί τρέχει. Ὁ προπάππους μου τοὺς ἐξήγησε τὸ πρᾶμμα καὶ γιὰ ἀπόδειξι τοὺς ἔδειξε καὶ τὸ φοινίκι ὁποῦ ἔβγανε ἀκόμη ζουμί. Τότες ἐδέσανε ταῖς δύο στρίγγλες ταῖς ἐκάψανε, καὶ τὴ σκόνη τους τὴν ἐθάψανε ἀπουκάτου εἰς τὴν πλάκα ὁποῦ ἔχει τὸ σιδερένιο κουλοῦρι....

***

Ἡ διήγησις ἐφάνη ἐξαντλήσασα τὰς δυνάμεις τοῦ Μπάρμπα Νικόλα. Αἱ παρειαί του, αἵτινες ἄχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχον διατηρήσει τὴν νεανικὴν αὐτῶν ζωηρότητα, ἐγένοντο κάτωχροι. Ἐδάκρυσεν. Ἠγέρθη τρέμων, μᾶς ἐφίλησε, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν ἀνὰ ἓν πορτοκάλλιον, εἰπών: «Πάρτε τα παιδιάκια μου. Ἴσως εἶναι τὰ ὕστερα ὁποῦ σᾶς δίνω».

Ἐβγήκαμεν γελῶντες. Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς κώδωνας ἠχοῦντας πενθίμως καὶ ἐμάθομεν ὅτι ὁ Μπάρμπα Νικόλας ἀπέθανεν, ἐθρηνήσαμεν αὐτὸν ἀπὸ καρδίας.

Ἔκτοτε, ὁσάκις εἰσερχόμενος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἔβλεπον τὸν σιδηροῦν κρίκον, ἠσθανόμην ἀκουσίαν τινὰ φρικίασιν, ἐνθυμούμενος τὰς *Στρίγγλας* καὶ τὸν φρικώδη θάνατόν των. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ὑγραίνοντο, διότι ἀνεμιμνησκόμην τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος καὶ τῶν δύο ἐξαδέλφων μου, — μεθ' ὧν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸν εἴχομεν ἐπισκεφθῆ — ἀποθανόντων ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ.

Πρὸ δεκαπενταετίας περίπου, ὁ ναὸς ἐκεῖνος ἀνεκαινίσθη καὶ ἡ μετὰ τοῦ κρίκου πλὰξ παρεχώρησε τὴν θέσιν εἰς μαρμαρίνην ἐπίστρωσιν. Οὕτως ἐξηφανίσθη τὸ ὑποτρέφον τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην παράδοσιν σύμβολον, καὶ ἡ παράδοσις μετ' αὐτοῦ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ νέοι, ἀναγινώσκοντες τὰς γραμμὰς ταύτας, θὰ καγχάσωσιν ἐπὶ τῇ ἀνοησίᾳ τῶν εἰς τὰ τοιαῦτα πιστευόντων πατέρων των, ἀλλ' ἐγὼ εὑρίσκω οὐ σμικρὰν εὐχαρίστησιν ἀναμιμνησκόμενος τῶν εὐδαιμόνων ἐκείνων ἐπῶν, καθ' ἃ καὶ ἐγὼ μετεῖχον τῆς ἀφελοῦς εὐπιστίας τῶν γερόντων καὶ ἔτρεμον ἐκ τοῦ φόβου ἀκούων τὰς τοιαύτας διηγήσεις.

Π. Πανας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Τὸ ἐκ σκνιπῶν νέφος. — Τὸ ἑξῆς παράδοξον φαινόμενον παρετηρήθη ἐσχάτως ἐν Saint-Claude τῆς Γαλλίας. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου νέφος μέγα συγκείμενον ἐκ σκνιπῶν διῆλθεν ἐπὶ τρία τέταρτα τῆς ὥρας διὰ τοῦ ὁρίζοντος. Τὰ μικρὰ ταῦτα ἔντομα ἦσαν ὅμοια τοῖς κώνωψιν, οὓς βλέπει τις συχνάκις μετὰ θερινὴν βροχὴν καὶ οἵτινες — ὡς λέγουσιν οἱ χωρικοὶ ἐκεῖ — προαγγέλλουσι τὴν ἑπομένην εὐδίαν. Τὸ ἐκ σκνιπῶν νέφος εἶχε μεγάλην ἔκτασιν καὶ διηυθύνετο ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐπληρώθη ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀναριθμήτου ἐκείνης πληθύος, διέκρινέ τις σκνίπας πολυαριθμοτέρας, σχηματιζούσας διαφόρους κύκλους, σμήνη μέγιστα στρεφόμενα περὶ ἑαυτά, ὡς μικρὰ νέφη καπνοῦ συμπεπυκνωμένου καὶ μεμονωμένου ἐν τῷ διαστήματι. Τὸ νέφος τοῦτο, ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν, ὑψοῦτο ἀνεπαισθήτως, κατὰ κεκλιμένον ἐπίπεδον μέχρις οὗ κατέστη ἀόρατον. Οὐδεὶς εἰσέτι ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ τὸ παράδοξον τοῦτο φαινόμενον.

Διάφοροι ταχύτητες. — Ὁ πεζοδρόμος βηματίζων διατρέχει ἐν χιλιόμετρον ἐν διαστήματι 10′ λ. περίπου. Ἐνίοτε διατρέχει τὸ αὐτὸ διάστημα εἰς 9′ ἢ 11′ λ. Ἡ ταχύτης τοῦ κολυμβῶντος ἀνθρώπου εἶνε δύο φορὰς σχεδὸν ὀλιγωτέρα τῆς τοῦ πεζοδρόμου. Ἑπομένως χρειάζεται 20′ λ. περίπου ὅπως διατρέξῃ τὸ αὐτὸ διάστημα. Ὁ τῶν ἱπποδρομίων ἵππος διατρέχει ἐν τριποδισμῷ ἓν χιλιόμετρον εἰς 1′ καὶ 30″ λ. Ὁ συνήθης ἵππος τῶν ἁμαξῶν διατρέχει τὸ αὐτὸ διάστημα εἰς 3′ λ. Ὁ ἵππος τῶν ἱπποδρομίων καλπάζων διατρέχει ἓν χιλιόμετρον εἰς 1′ καὶ 6″ λ. Ἡ ἀνωτάτη ταχύτης ἀτμομηχανῆς 60 μιλλίων Ἀγγλικῶν καθ' ὥραν, εἶνε 26 μ. ἐν ἑνὶ δευτέρῳ λεπτῷ, ἓν χιλιόμετρον εἰς 39″ λ.

Τῆς χελώνης ἡ ταχύτης δὲν ὑπελογίσθη εἰσέτι.

Λόγιός τις ἐγκύψας εἰς τὰ τῆς παιδαγωγίας — ἐπιστήμης τοῦ συρμοῦ — κατεγίνετο εἰς μελέτας ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ χάρτου — τοῦ ἐμφαίνοντος τὴν κατὰ δήμους διάδοσιν τῆς παιδείας παρὰ τῷ ἀνδρικῷ φύλῳ — ἐν ᾧ ὅσον μελανώτερος εἶνε ὁ τῶν διαφόρων τόπων χρωματισμός, τόσον ἀγραμματώτεροι εἶνε οἱ κάτοικοι καὶ τἀνάπαλιν.

Προϊὸν τῶν μελετῶν του ἦτο πολυσέλιδον σύγγραμμα, οὗτινος παραθέτομεν τὸ συμπέρασμα.

«Ἐκ τῶν κατοίκων λοιπὸν τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, πάντες εἶνε ἀγράμματοι ἐν Βουφράσῳ, καὶ πάντες λόγιοι ἐν . . . Κωπαΐδι».

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

176. *Αἴνιγμα.*

Μόνος ἔζων ἄλλοτε καὶ μακρὰν τοῦ κόσμου
Τώρα καὶ ἐντὸς αὐτοῦ, εἶμαι μοναχός μου.

177. *Παλαιαὶ εὐφυΐαι.*

Ποῖος εἶνε αὐτός ποῦ, καὶ τὸν τραβῶ καὶ μὲ παίρνει καὶ τὸν παίρνω καὶ μὲ παίρνει;

178. *Στοιχειόγριφος.*

Ἄνευ ψυχῆς καὶ σώματος ὁμοίωμα σὲ εἶδα,
ἂν βγάλῃς δύο γράμματα, σὲ χάνω σὰν ἀκρίδα.

179. *Αἴνιγμα.*

Καὶ ζωντανὸ στὴ θάλασσα
κι' ἄψυχο στὸ τραπέζι.

180. *Πρόβλημα.*

Ἐὰν ἐδίδομεν 10 δραχμὰς εἰς τὸν Νικόλαον, θὰ εἶχε, ὅσα καὶ ὁ Γεώργιος, καὶ ἂν τοῦ ἐδίδομεν 20, θὰ εἶχε κατὰ τὸ ἥμισυ περισσότερα αὐτοῦ.

Ποῖον ποσὸν εἶχεν ἑκάτερος;

181 *Ἀπρόοπτον.*

Διατί κυττάζομεν τὸ ῥωλόγι μας;

ΛΥΣΕΙΣ

170. Πόρος. — 171. Ἕνα πένα. — 172. Τὰ γεράματα. (Ἐξήγησις: Τὰ μάτια μου δὲν βλέπουν μακρυά, τὰ μαλλιά μου ἄσπρισαν, δὲν μπορῶ νὰ περπατήσω χωρὶς ῥαβδί, καὶ τὰ δόντια μου πάνε κι' αὐτά»). — 173. Ἡλικία πατρὸς 27, μητρὸς 22, ἀ. τέκνου 4, β′. 2, γ′. 1. — 174. Ἐννοεῖ τὸ βάρος τῆς ἀτμοσφαίρας. — 175. Διότι ἔχει τὰ ἄλλα δύο κοντότερα.

Λῦται τῶν πλείστων.

Οἱ ἐν Ἀθήναις κκ. Π. Ἀ. καὶ Ἰ. Β. Ἢ ἐν Πειραιεῖ Δεσποινὶς Αὔρα (Ἐ. Κ.).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Ἰ. Τ. Κυδωνίας. Ἐλήφθησαν, σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὰ καθυστερούμενα ἀπεστάλησαν. — κ. Ἰ. Μ. Σμύρνην. Τὰ φύλλα ἀπεστάλησαν κατὰ τὴν παραγγελίαν σας. Ἔχει καλῶς. — κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν τὸν κ. Χ. Ῥ. — κ. Ἰ. Κ. Σεβαστούπολιν. Σᾶς ἀπεστάλησαν. — κ. Π Π. Καλάδρυτα. Θὰ συμμορφωθῶμεν τῇ ἐπιστολῇ σας· φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Γ. Α. Χ. Ἐνταῦθα. Παραγγελία σας ἐξετελέσθη. — κ. Ἰ. Μ. Τρίκκαλα. Σῶμα ἀπεστάλη. Ζητοῦμεν συγγνώμην διὰ τὴν ἀργοπορίαν. — κ. Ν. Ε. Π. Ἡμεροδίδλιον Θήρας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, συνδρομή σας ἐλήφθη. — κ. Α. Κ. Ρ. Βόλον. Ἐλήφθη· σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Δ. Δ. Ἀγρίνιον. Παραγγελία σας ἐξετελέσθη. — κ. Γ. Ἰ. Κ. Χανία. Σῶμα ἀπεστάλη. — κ. Ε. Σ. Ναύπλιον. Οἱ καθυστερούμενοι ἀριθμοὶ ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Δ. Π. Βέρναν. Τὰ ἐλάβομεν παρὰ τοῦ κ. Γ. Ἰ. Π. κατὰ τὴν ἐπιστολήν σας, σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς· τὰ καθυστερούμενα ἀπεστάλησαν ἐκ δευτέρου. — κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Αἱ τοῦ κ. Ἰ. Μ. Π. συνδρομαὶ ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν ἀμφοτέρους. Ὁμοίως ἐλήφθησαν καὶ διὰ τὰ Ἐ κ λ. Μ ὑ θ. Διὰ τὴν παραγγελίαν σας θὰ φροντίσωμεν προσεχῶς. — κ. Π. Μ. Χίον. Σᾶς ἀπεστάλησαν ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα καὶ πάλιν θὰ σᾶς τὰ ἀποστείλωμεν. — κ. Ν. Ε. Μ. Ὕδραν. Παραγγελία σας ἐξετελέσθη. — κ. Σπ. Δ. Β. Ζάκυνθον· Ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν καὶ ἀναμένομεν.

Ἐν Ἀθήναις. — Τύποις «Κορίννης».